دا خپرونه ستاسو د افکارو، نظریاتو او عقایدو څرګندویه ده.
تاسو کولای شئ خپل نظریات او عقاید نشریې له لارې خپاره کړی.

نوې هیله
Nawey Hilla

د تاسیس کال ۱۳۸۱ لمریز کال (۲۰۰۲ م)

په سویډن کښې دافغانانو د علمي او فرهنګي مرکز خپرونه — نشریه مرکز علمي و فرهنګي افغانان در سویدن

NR. 3	2002	November & December	۱۳۸۱ لمریز کال عقرب او قوس	دریمه ګڼه

چند پارچگی، یا نظم واحد دولتی ؟

کشور عـــزیز مـــا افغانستان درا متـــداد رویدا د های مهم سیاسي– اجتماعي سده پیشین، بر مبنای تضاد های درونی ودر تحـــت تا ثیر کشمکشها میان ابر قدرت های آن دوران، بویژه در جریان جنـگ سرد ، درگـــیر منازعات گوناگون گردید ودر پایان آن، براي یکدهه کامل در شرایط تسلط ارتجاع بدست فراموشی سپرده شد . پس از حادثه یازدهم ۱۱ ، سپتمبر ۲۰۰۱ در آیالات متحده امریکا ، تغیرات بزرگی رخ داد و بار دیگر میهن مادر مرکز توجه جهانیان قرار گرفت. ولی برغـم آن، مردم ما هنوز محکوم به فقر عظیم وکشور ما هنوز دستـــــخوش بـــی امنیتیب ها ورقابت ها است.

حقا یق کنونی بیانگر آن است که با وجـــود نیا زمنـــدیهای شـــدید افغانستان وبا وجود شرا یط غم انگیز در افغانستان وبا وجـــودیکه وضـــع در افغـــانستان در ابعاد مختلف بحرانی تر از کشور های دیگر جهان است، توجه لازم در باز سازی کشور که اساس صلـــح و امـــنیت است صورت نمیگیرد .

دولت افغانستان توانایی آنرا ندارد ، که بتوا ند پروژه های باز ســازی و نو سازی کشور راطرح و تنظیم نماید و کمکهای وعده داده شـــده را به سرعت بکار اندازد .اعضاء حکومت بیش ازینکه در فکر باز سازی، نو سازی، امنیت، صلح وقا نو نیت در کـــــشـــور باشند ، در فکر این هستند که چگونه بتوا ند قدرتهاي شخصي و تنظیمي خودرا مستحکم ترساخته وجاودانه درقدرت بماندو بالای مردم مظلوم وفقیر افغانستان به زور اسلحه وخشونت آمیز حکمروایی نمایند .

نا توانی دیگر حکو مت این است که نتوا نسته در جریان این یك سال، اعتماد کار شناسان، تکنو کترا تان ، اهل سیاست واندیشه افغان را بر مبنای اساسات ، قانونی، مصونیت امنیتی وکا ر ي حا صـــل نموده و آنان را به همـــکا ری جلب نما ید . وا ضح است که باز سازی ونو سازی کشور در ابعا د مختلف بدون متخصصان، کار شنا سان ، کا درهای فني و تخنیکي افغان طوري شا ید وبـــا ید صورت گرفته نمیتواند و نظام د موکراسي بدون عنا صر، شخصیتها و احزاب دمــــــوکرات و با تجربه عملی شده نمیتوا ند .

ارقام وحقا یق نشاند هنده آنست که شرایط ووضعیت داخلی در جهت تضعیف دولت مرکزی وبه سود تفنگ داران محلی انکشاف مینماید .

آقای کرزی توسط نیرو های ضدد یموکراسی تفنگ سالاران وخشونت گرا محاصـــــره گر دیده ونظم وا حد دولتی به سوی چند پارچگی انکشاف میباید . نظم و قا نون دولتی انکشاف واستحکام نمیـــــیابد . وامنیت کـــشور به سوی بی امنیتی جر یان مییابد . امنیت راه های مواصلاتی بصورت مطمین تامیـــن نیست. عواید دولتی به درستي وآ مانت داری

باقي در صفحه ۲

داستان کوتاه — اکرم (عثمان)

قحط سا لي !

سال بســیار سختي فرا رسیده بود. قحط چوب و ذغال ، قحط میوه و دانه، قحط تیل و تنبا کو، قحط نان و آب ، قحـــط عـــــقل و هوش، قحط امن و آسا یش، قحط وفا و صـــفا، قـــحط رحم و مـــروت، قحط مر دي و مر دمدا ري و با لآ خره قحط عدل و داد بیداد میکرد .

یکځ ملکځ آبا د یکپا رچه را امیران وا میر زا ده گا ن پا ر چـــه پا ر چه کر ده بو دند و مـــا نند ملکځ طلق و میرا ثي نه فقط به نام نوه ها و نـــبیر های شـــــا ن نـــیز قبا لـــه کر ده بو دند. در پشت هر پشته پا د شا هي ودر پشت هر سنگ رهز ني کمین کر ده بود ما دران، صوبه گر وعر وسا ن، سیا هپوش بو د ند . در کمتر ین خا نه يي بود که گلیم عزا هموار نبود ودر کمترین کلبه يي بود که کلبه نشیني، زا نوي غم در بغل ندا شت .

در چنین ربز و احوا لي، وضع » کا که حیدر» ســـر خیل کا که هـــا ي « ده افغـــا نـــان» ، « بـــا لا کـــوه » و « نو آباد » غـــیر قا بل قـــیاس با د یگران بود. مد تـــها بود که از قا ش پیشا ني اش زهر زا میزد و لبهاي ار چـــق گرفته اش به خنده باز نمیشد. دیگر به « هـــر کاره » نمیر فت و در میدانها ي پهلوا ني ظا هر نمیشد .

باقي در صفحه ۶

غوث (خیبري) ـ جرمني

په افغاني هویت باندې د اعلیحضرت امان الله خان غازي تینګار

دتاریخ په اوږدو کي، د نړۍ زبر ځواکـــونو، هـــر چیرې ته او هر کله د خپلو ځانګـــړو مـــوخو او سیاسي ناروا مقصدونو لپاره بي ساري کرغېړن عمـــــــلونه سرته رسولي چې دبشریت په تندې باندې يې د تکـــو تورو رټو ا و داغونو حیثیت لرلی دئ.

د تېر شوي پېر د زبر ځواکو نو له جملې نه یو برتانیا وه چـي د پیښلیکونو په وینا لمر يې په امپرا طو رۍ کې نه ډ وبیـدې او د نړۍ او له نیمایي څخه زیا ته برخه کښې یې ښکـــیلا کـــي منګلې ښخې کړې وې خو همدغه زبرځواك د لمړي ځل لپاره د افغان ولس سره په جـــګړه کـــې را سملاست او د غه ډول ماتې بیا د افغانانو سره په جګړو کې دوه ځلې نور هم تکرار سوي.

د افغان اتل ولس په وړاندې د لویې برتانیې دریيمه ماتـــې په ۱۹۱۹ میــــــلادي کـــال کې وه چې پایله یې دافغانانو دپاره د افغانستان سیاسي خپلواکي او په نړۍ کي دیو سیال، سرلوړي او ویاړلي آزاد او له افغاني غرور نه ډ ك هېواد منځ ته را تلل وو. پـــــدغه ډول افغان ولس یو ځل بیا په تاریخ کې ددې حقیقت ثبوت ور ـ ړ چې نه یوازې د آسیا دوچې بلکې د ټولې نړۍ په ولسونو کې یو اتل او په آزادۍ مین سربښندونکئ ولس

پاتې ۴ مخ

چند پارچگی، یا ....

جمع آوری ومصرف نمیشود . بسیاری از ادارات دولتي درداخل وخارج عوایددولتی رابدون مجوزبودجوی به مصرف میرسانند . در حالیکه هرگونه عواید و مصارف دولتی بایددر داخل بود جه دولتی ازطریق بو دجه دولتی صورت بگیرد .

باو جود آن امید واریها و زمینه های برای ارایه اندیشه، نظرو عمل سیاسي براي بیرون رفت ازین وضع نیز پدید گردیده است .

اکنون زمان آن فرا رسیده است تا با نتیجه گیریهای واقعبینا نه از گذشته، آنانیکه در راه رهایی مردم از قید وبند و اسارت سیاسی و ملي، اجتماعي واقتصا دي اندیشیده ومبا رزه کرده اند، در اوضاع و احوال کنونی نیز در قطا ر سایر نیرو های تحول‌طلب وآزادیخواه در داخل وخارج کشور به فعالیت همگون، علني ومسالمت آمیز بپردازند .

نیرو هاي پرشمار روشنفکران کشور که غالبا درکشورهاي گونا گون جهان پرا گنده شده اند، میتوانند که درتفا هم وهمسویی با نیرو های ترقیخواه دا خلی مبا رزه سیاسی پرتوان رادرجهت تعمیم دموکراسی و تامین عدالت اجتماعی درافغانستان سازمان بخشند . ازین جاست که ضرورت تفاهم وانسجام بمثابه کانونی برای سازماندهی تلاشهای روشنفکران وعناصر ترقیخواه وعدالت پسند بو جود میآ ید .

اداره .

Nawey Hilla نوې هیله

د امتیاز خاوند:
په سویډن کې د « نوې هیله »خپرونه د لیکونکي ډلي تر نظر لاندې
د امتیاز خاوند: په سویډن کې دافغانانو علمي او فرهنگي مرکز.
مسئول مدیر: حبیب الله « غمخور » .

پته: Ghamkhor Habibullah
Snödroppgatan 7
215 27 Malmö
SWEDEN
ټلیفون: Tel&Fax: 0046-40-219 87 9
موبایل: Mobil: 0046-736511569
E-mail: nawey_hilla@hotmail.com
Internet Online Address:
www.hewad.com/naweyhilla

په سویډن کې دافغانانو د علمي او فرهنگي مرکز د نظر ټکي د افغانستان دروانو حالاتو په هکله:

دلوي خداي(ج) په نا مه!

ښاغلي حا مد کرزی د افغانستان ولس مشر !

د بهرني تیري، لاسوهنو او سیاسي قدرت ته درسیدو لپاره دوسله والو ډلو تر منځ په افغانستان کي څه دپاسه دوویشتو کلونو جگروڅخه را وروسته چي افغانا نو ته پکښې ستر ځاني، ما دي او معنوي تا وانونه ور اوښتي او هیوا د يي په کنډ والو بدل کړئ دئ..

د طالبانو درژیم د ړنګیدو وروسته د نړیوالو هیله په افغانستان کي د یو پراخ بنسټي، با ثباته او سوله ایز دولت را منځه کیدل وو او په دې توګه يي د کا بل د ښار څخه دوسله والو ځواکو نو ننو تل منع کړل. خو متا سفانه داسي ونه شول!

دبن د کنفرا نس پریکړې که څه هم د کیفیت او ترکیب له مخي نیمګړې وې، خو ولې په هیواد کې د یوې منځ مهالي اداري منځ ته را تلل ستاسو (حا مد کرزي) په مشرئ د یوه ښه اقدام په توګه د ستا یلو وړ دي.

د نوي اداري په مشرئ په ملي او نړیواله کچه د حاکمیت د ټینګولو، د کابل په ښار کي د (آیساف) د امنیتي ځواکونو ځاي پر ځاي کول، د توکیو په کنفرا نس کي فعاله ونډه، دبیړنئ لويي جرګي جوړول، نوئ انتقالي دولت، دمهاجرینو بیر ته ستنیدل هیواد ته، دستانه شوو هیوادوالو دپاره د مرستو پراختیا.... او داسي نور چي په هیواد کي د سولي ، ثبات او امنیت په ټینګولو کي رول لوبوي، دیا دولو وړ دي.

په خواشینئ سره با ید وو ایو چي پد غه موده کې ډیر هغه څه چي د هیوادوالو هیله وه په جدیت سره تر سره نه شول. تر اوسه لا هم سوله او ثبات د خطر سره مخامخ دي، جنګ سالاران په خپل قوت پا تې دي، د مخدره موادو تو لید او قاچاق مخنیوئ په بشپړه توګه نه دئ شوئ ، تر اوسه هم د بن د کنفرانس دپریکړو په هکله مقا ومتو نه شته او د مرکزي حکو مت د پرو ګرا مونو څخه سر غړوني کیږي، د ملي اردو جوړول یوازې په خبرو کي پا ته شو اوکا دري سیاست اصلا مطرح نه دئ. او داسي نور.

په داسي حال کي چي دا دندې د منځ مها لي اداري او انتقالي حکومت له توان څخه بهرخبره نه وه، خو په ډیرو ښکاره دلا یلو د هغه د اجراء کولوڅخه وروسته پا تې شوه.

د ټولو نا خوالو او مقا ومتونو سره، سره د تا ریخ په د غه حساسه شیبه کي ډېر مناسب فرصت په لاس راغلئ دئ چي په هیواد کې سوله ټینګه شي ، دد مو کراسئ او د بشر حقوقوته ددرناوي پر اوصولو د خلګو په خپله خوښه انتخا بې حکو مت استقرار او استحکام ومومي، هیواد بیا جوړ اود سیالو هیوا دو په قطار کي ودریږي.

دا ملي مو خه هغه وخت منځ ته را تلاي شي چې:

- داسې یو پراخ بنسټه ملي- سیاسي ځواک يي تر شا ودریږي چې د افغانانو اکثریت خلګ ور څخه ملا تړ وکړي، ملي ګټې له هر ډول شخصي-ګروپي، قومي، سمتي او نورو ګټو څخه لوړې وګڼي.

- دنړئ والو ځواکو نو د مرستو څخه په خا صه هوښیارئ د ټو لو افغاني وطنپرستو روښانفکرو عناصرو په ګډون د هیواد د بیا رغوني په پروسه کي لا زمه ګټه او فعاله ونډه واخلي.

- ددې لپاره چې نوئ اساسي قانون دافغانانو لپاره د منلو وړ وګرځي ضروري بریښي چې د اساسي قانون مسوده شپږ میاشتې مخکې تر انفاذ د عامه نظرغوښتنې لپاره خپره شي.

- راتلونکې لویه جرګه نه باید د مخکنئ بیړنئ لویې جرګې په څېر وي، بلکې ټولو افغانانو ته په ډیموکراتیکځ شکل اجازه ورکول شي چې خپل استازي په خپله خوښه لويې جرګې ته وټاکي.

که چیرې واقعاً تاسو ښاغلئ د ولس مشر (کرزی) غواړئ چې په افغانستان کې یواځې قانون واکځ ولري، توپکځ او سلاح خپل ځای و قلم ته پرېږدي، د ښځو حقوقو ته درناوی وشي او په نهایت کې ټول مدني او ډیموکراتیکځ ارزښتونه تر پښو لاندې نه شي ضرور ده چې توپکځ سالاري ختمه او کار و اهل د کار ته وسپارل شي.

- په اروپا او خاصتا د سویډن د مالمو په ښار کي افغاني روښانفکران چي په هیواد کي دیو متمد نې، د موکرا تیکې افغاني ټولنې د بیا رغیدو دڅپاره د هیواد ټو لو د موکرا تیکو، وطنپرستو او روښانفکره ځواکونو ته، چې پر هغوي د ساز نده نقش پوره باور شته، بلنه ورکوي چې: ټولې تیرې نا خوالې شا ته وغورځوې او په بین الا فغاني تفاهم، اسلا مي ورور ولئ یو دبل سره د یووالي لا سونه ورکړي او خپل وېجاړ هېواد دتل لپاره آباد او په نړیواله کچه د یوه پر مختللي هېواد په توګه يې و نړیوالو ته ور پېژني.

- سویډن یو د هغو هېوادو څخه دی کوم چې د ډېرې اوږدې مودې راهیسې يې دافغانستان دخلګو سره د روغتیايي ، ښووني او روزنې او همدا ډول په اوسنیو شرایطو کې د بیا جوړونې په بهیر کې فعاله ونډه اخیستې او اخلي يې.

موږ مهاجر افغانان تر بل هر هېواد په سویډن کې ځان مسئون ، آرام او خوښ احساسوو، سویډن یواځنی هېواد دی چې په ښوونځیو کې زده کوونکو ته د مورنئ ژبې د لیکځ او لوست شرایط برابر کړي دي. ولې په ډېرې خواشینئ سره نه افغانستان او نه سویډن د خپل منځې ښو سیاسي اړیکو په لرلو سره بیا هم دیپلوماتیکې نماینده ګی یو د بل په هېوادونو کې نه لري. غوښتنه کیږي چې:

- ددواړو هېوادو تر منځ سیاسي نماینده ګی پرانیستل شي.

ومن الله تو فیق.

پورتني د نظر ټکي د ډسمبر د میاشتې په ۱۸ نېټه حامد(کرزي) ته زموږ داستازو له خوا په ستاکهلم کې وړاندې شوه.

لیکوال« پوهنوال باوري دکابل پوهنتون دلرغون پوهني څانګي پخوانۍ استاد .

دبامیان بودا مجسمو پخوانۍ، اوسنۍ اوراتلونکۍ حال

هغه وخت چې دکوشاني شاهانو سترامپراتور کنشکا احتمالا (۱۲۰ میلا دي) دبودایي مذ هب لاره خپله کړه، په پخواني افغانستان کې دنوي مدنیت د زیږیدو او ودي زمینه برابره سوبوه.دا نوئ مدنیت چې په تاریخ کې د ګریکو - بودیك په نام یادیږي ، د لرغوني افغانستان دنوښتګرو اوسید ونکو په فکري او عملي ظرافت دپخواني یونان څخه راغلی مذهبي آرامتیا، داسې پیوند او واخښل چې نه یوازې نوئ مدنیت یې منځ په راوست بلکې د نړی د هنري شهکارونو داسې مکتب یې پرانستئ چې دنړی په تاریخ کې یې ساری ونه لیدل سو. د ګریك ـ بودیك مکتب ریښې په همدې افغا نستان کې شنې شوې، وده یې وکړه ا و بیا یې پر نورو ګاونډ یو هېوادونو ګټور اثروښندئ . دننګرهار هډه چې پخوا « هیلو» بلل کېده اوسنۍ پېښور چې « پوره شاپورا » یاد یدئ ا وسنۍ کابل چې « کوبها » یې ور ته ویل دا ټول د همدې مکتب هري مرڅزونه او د پاینښت سیمې وې، چې له همدې یاد سوو ځایونوڅخه دهمدې هنري مکتب ارزښمن آثار اوبیلګي د لرغونپوهانو له خوا کشف او پېژندل سویدي. خو په دی لړ کي بامیان ځانګړئ موقف لري، یوشمیر پوهانو د بامیانو له پاره د بودایي نړی مقدس حرم نوم هم کارولئ دئ، چې په څرګنده توګه ددوو سترو مجسمو ارزښت بر ملا کوي.. په بامیا نو کي دوي سترې مجسمې چې یوه د حصال او بله ده د شا ما مه په نوم یادیدل د نړی هغه هنري میراث دئ وو چې ملکیت یې یوازې په افغانستان پورې اړه نه لرل، بلکې د ټولي نړی له پاره میراث او د ښکلو هنرو نو د نړیوال ویاړ په توګه پیژندل سوئ او منل سوئ وي . د با میا نو لو یه مجسمه حصال چې د سرخ بت په نوم هم یادیدل ددریبمې میلادي پیړی په دوهمه نیمایي کې د ۵۵ متره لوړ وا لې جوړه سویوه، ړ جو ړید و چارو یې لږ تر لږه ۲۵ یا ۳۰ کاله وخت اخیستئ دئ. ویل کیږي چې ورځنی چارې یې د زیات شمېر کورني او بهرني هنرمندانو، معمارانو، مذهبي پوها نو اوعادي کا رګرانو په وسیله پر مخ بیول کیدي. هغه وخت چې د مجسمې د جوړید و پلان تصویب سوئ، دپو هانو له نظره لومړی د غره هغه برخه چې مجسمه با ید پکښې جوړه سي، تراشل سوي او صیقل سویده، وروسته د صیقل سوي برخې د ننه د یوه تاق د جوړیدو کار عملي سوي، په داسې توګه چې د تاق په دننه کې د غره نا مرتبه برخه د یوه لوی ځلي په توګه پاته سویده. کله چې تاق تکمیل سوي بیانو د مجسمې د جوړیدو کا ر د هند سي اشکالو په تقسیم سره د پورتنی برخې څخه مخ پر کښته د یوه اسکلیټ د جوړېدو هڅه سویده. په تاق کې دننه ډېرین اسکلیټ ته د خټې اوشکل د ورکولو او یا جوړولو کار د لرغونپوهانو له نظره د مجسمې د جوړیدو ستونز منه برخه وه. د قیافي ا و خټې په جوړیدو کي د محلي شتو مواد و لکه رسی،ګچ، سریښ، بیلا بیل طبعي رنګونه، مصنوعي طلایي رنګ او نورو څخه ګټه اخستل سویده. دوهمه لویه مجسمه چې د شامامي په نوم یاده سوې او د سیمې خلګو به د خینګ بت په نوم هم یادول، د میلادي څلورمي پیړی په لومړی نیمایي کي د ۳۵ مترو په لوړوالي جوړه سوي وه. دشامي بت چې ښځینه څیره یې درلودل د زیاتو لیدونکو په اند د ښځې مجسمه وه په داسې حال کي چې هغه هم د بودا په نوم جوړه سویوه. ددواړو مجسمو شته والي دایقیني کړه چې بامیان د یوه بودایي مقدس حرم په توګه نړی وال ومني. د مجسمو د جوړېدو له هماغه پیره بیا تر وروستي دمه چې وران سول هر کال به په زر ګونو سیلانیان، زایرینو او د بودایي مذهب پیر وان ، بامین ته تلل او د دي مجسمو د لیدلو څخه به یې خو ند اخیستئ. اویو شمیر نورو به د خپل یون په اړه لیکني کولې چې ددي بتانو یا مجسمو سر لیك به یې په یونلیکونو کي لوي فصل او باب جوړیدئ، تر ټولو پخوانۍ یون لیك د فاهیانو Phahyan څخه راپاته دئ چې دمجسمود جوړیدو سره جوخت یې ددریبمې میلادي پیړی په وروستی کالونو کې بامیانو ته سفر کړئ او د ۵۵ متري مجسمې په اړه یې په زړه پورې مطالب لیکلي دي. له هغه وروسته چنایي نامتو زایرهونتسنګ HiunTusahing په ۶۰۰ شپږ سوه میلادي کال بامیان ته راغلئ او په زیات تفصیل یې ددي دوو لویو مجسمو په اړه مطالب ولیکل. په ۷۲۷ میلادي کال کوریایي زایر چاي هاو Chai-Haw بامیان ته راغئ او دي زایر داهم لیکلي چې لا تر هغه وخته د بو دایي مذهب دوې طریقې ماهایانا او هینایانا ددواړو پیروان په بامیان کې اوسیدل . په داسې حال کې وه چې دافغانستان په سهیل او لویدیځو سیمو کې د اعرابو ځواکونو او د محلي او سیمه ایزو واکمنانو تر منځ پر له پسې جګړو دوام درلود . کله چې افغانستان داعراب په وسیله لومړی نظامي ښکیل اوبیاترعقیدتي حاکمیت لاندې راغئ، بیا د بامیانو د سترو مجسمو په اړه زیات معلومات نه لیدل کیږي، یوازې یو شمیر مورخینو او جغرافیا لیکونکو لکه جریري طبري، ابن یاقوت او یو شمېر نورو په آثارو کې د مجسمو لنډه یادونه سویده. هغه وخت چې چنګیزي لښکر بامیان ته ورسېدل ورسره سم د لښکریانو له خوا د مجسمو د ورانیدو په نیت پر مجسمو د غشو او لیندی باران جوړ سو. له دې خاطري وروسته، هغه وخت چې د هند مغولي اورنګ زیب بامیانو ته ورسیدئ نو یې دا مجسمې په توپ وویشتلي. ویل کیږي چې د عبدالرحمان خان په دوره کې هم څه ناڅه زیان دې سترو مجسمو ته اوښتی دی. د ورستي لوی زیان خبر هغه وخت خپور شو چې چې فرانسوي ژورنالست په ۱۹۹۶ میلادي کال بامیان ته سفر کړی وو. نوموړی لیکي چې ددې مجسمو زیاتي برخې دکلاشنکوف د مرمیوپه ویشتلو سوري سوري شوې اویو زیات شمېر رسامیو او نقاشیو ته زیان اوښتی دی. د بودایي سترو مجسمو له پاره د ستر مصیبت څپې هغه وخت راپورته شوې چې د طالبانو له خوا د ۲۰۰۱ میلادي کال د فبروي د میاشتې په ۲۶ نېټه په افغانستان کې د ټولو مجسمو د ماتېدلو فرمان واورول شو. ددې سره سره چې د هېواد ټوو اوسیدونکو، په بهر کې مثبت افغانانو اوډټولې نړی بیلابیلوټولنواوسازمانوله خوا ددې پرېکړې غندنه وشول او د پرېکړې د مخنوي غوښتنه وشول، خو له بده مرغه د مارچ په دربمه نېټه نړی والو د تلویزونونو پر مخ د هغه سره یو ځای چې ویل یې «الله اکبر، او ماشالله» ترڅنګ د د بودا د سترې مجسمې په دننه کې د چاودېدونکو مواد هغه سره لمبه ولیده چې ۵۵ متره ستره مجسمه یې وچوله. د کلونو کلونو زیار په نتیجه کې جوړه شوې سترې مجسمې او د سل ګونو یعنې «۱۵.۰۰» کاله تاریخي هنري او فرهنګی نړی - وال میراث د څو ګړیو په موده کې دافغانستان او بشري تمدن دښمنانو له خوا وران او ویجاړ شول. اوس د مجسمو دبیا جوړېدو په اړه هڅې پیل شوي او د بېلابېلو نړی والو فرهنګي موسسو او سازمانونو له خوا یې د جوړېدو له پاره د مرستي وعدې ورکول شوي دي.

سویسي لرغونپوه پاول بوخر Paul Bucher د جاپان بودایي میراث په نوم ټولنه، یونسکو د یونان اوقبرس هېوادونو او یو زیات شمېر نورو سازمانو له خوا د مرستې کار پیل شوی او د علمي چارو له پاره یې هم په بامیان کې د بیاجوړېدوعملیات پیل شوي دي.اوس داپوښتنې راپیدا کیږي چې ددې ورانو شوو مجسمو بیا جوړېدل څومره ارزښتمن کار دی؟ په څه ډول بایدبیا جوړیدوپلان عملي شي؟ دبیا جوړېدو ګټې یې څه دي؟ او په دې ترتیب نورې پوښتنې.

په یوه لنډه جمله کې ویل کیدای شي چې ددې سترو مجسمو بیا جوړېدل په علمي لحاظ هیڅ ډول ارزښت نه لري.

پاتې۷مخ

په افغاني هویت باندې....

دئ او داهغه یوازینی لامل دئ چې افغانانو د نړۍ او په ځانگړي ډول د آسیا په تاریخ کې له ویاړلو ډك ځای لاس ته راوړی دی.

د نړۍ د هغه وخت زبر ځواك په وړاندې، د افغانستان دخپلواکۍ دجگړې دپیل کولو همت او جرأت زلمی پاچا اعلیحضرت آمان الله خان غازي وکړ. په داسې حال کې چې د یوه وړوکي اسیایي هیواد مشر پېژندل کیده. د پام وړ خبره داده چې دافغان پاچا له خوا دهېوادد خپلواکۍ د پاره جگړه په د اسې وخت او زمان کې پیل شوه چې پراخ او لوی هندوستان باندې د برتانیې دواك چلولو څخه څه د پاسه سل کاله تېر سوي وو او د هند پنځه سوه میلیوني ولس د غلامۍ د جغ لاندې وو. بلشویکانو (ورسته کمونستانو) د منځنۍ آسیا په مسلمانو او غېر مسلمانو هېوادونوکې حکم چلاوه او د مسلمانانو جوماتونه یې په کلیساگانو اوبیا په نڅاځایونو او شرابخانو بدل ړي وو.

اعلیحضرت آمان الله غازي خپل گران افغانستان د نړۍ د خپلواکو هېوادونو په کتار کې ودرولو او د افغان ولس د ننگ او غیرت شمله یې هسکه کړه لیکن برتانیې له نوموړي پاچا او افغان آزادۍ غوښتونکي ولس څخه د غچ اخیستلو په هوډ غازي آمان الله خان د شیطاني توطیې او دسیسې له مخې له واکه گوښه کړ او د هغوی په ځای یې یو پېژندل شوي لاره وهونکۍ او غل (حبیب الله کلکاني) چې په ختہ تاجك وو پاچاهۍ ته ورسا وه او په دې ډ ول د انگرېزانو د پلان له مخې د نهو میاشتو لپاره د پښتنو د واکمنۍ د لړۍ په شلولو د یوه غېر پښتون واکمني رامنځ ته کړی شوه خو حقیقت دا وو چې تاجك روښان فکرو اووطنپالو تر پایه پورې نوموړۍ لاره وهونکۍ تایید نه کړ بلکې مخالفت یې ورسره څرگند کړ او د هغه د نسکورولو په فکر کې وو آن چې دهغه په پاچاهۍ شرمېدل.

دافغانستان د ترقۍ او ولسواکۍ غوښتونکي روڼ اندي او پوه پاچا اعلیحضرت آمان الله خان ځای پیرنگیانو هغه نا لوستي او بدنام لاره وهونکي ته ورکړئ وو چې د افغانانو تاریخ یې سارئ نه شو ښودلای لیکن ډېر ژر له خپل هغه انتخاب نه پښېمانه سول اود لویې تېروتنې احساس یې وکړ.

افغان ولس د انگرېزانو د هغه شرارت څخه کرکه ښکاره کړه او د غله سقاو زوی د لېرې کولو د پاره یې اتحاد وکړ او ډېر ژر یې نومړئ له واکمنۍ څخه لیرې کړ.

څنگه چې اعلیحضرت آمان الله غازي د افغانستان په پیښلیك کي نوی طلایي څپرکئ ور زیات کړیدئ ځکه خو پکاردی چې د افغان نوئ توك كه هغه دنړۍ په هر گوټ کې میشته دي دخپل ملي مشراو روڼ اندي پاچا د اوچت شخصیت په هکله معلومات ولري او د هغوی مینه په زړه کې وساتي.

د لاندو څو کرښو آري لامل او موخه همدا ده چې په افغاني هویت باندې د نوموړي پاچا د ټینگار او د خپل ولس سره دهغوی د زړه د مینې او اخلاص یو لنډ انځور وړاندې کړو. دا اروپایي هېواد (جرمني) ته د هغوی د سفر یوه ښکلې خاطره ده چې دنا ویشلي هندوستان یو لیکوال مفتي زبیر صدیقي لکنهوي په اثر (د افغان پاچا امیر آمان الله خان سفرونه) کې ذ کر شویده. دغه سفرونه په ۱۹۲۸میلادي او ۱۳۰۶ لمریز کې شوي وو.

اعلیحضرت آمان الله خان غازي د دسمبر په میاشت کې جرمني ته ورسېد او په رسمي هستوگنځي ـې چې دحکومت له خواورته ټا ـل شوی وو هستوگن شو. تشریفاتي ـارونه ټول دجرمنیانو له خوا سرته رسیدل.یوه ورځ آلماني میلمه پال اعلیحضرت ته عرض وکړ چې درې ورځې کیږي یوه آلماني کورنۍ چې یوه مور، یوه لوراویو وړوکئ ماشوم هلك دی دلته راځي اوستاسو دلیدلو هیله ښکاره کوي لیکن د وخت د تنگسیا له امله ببر ته ځي....

اعلیحضرت ددې خبرې په اورېدلو خفگان ښکاره کړ او بیا یې بیلہ ځنډه هدایت وکړ چې نوموړې کورنۍ ته اجازه ورکړي چې د هغوی سره ووینې.

څو شېبې وروسته هغه کورنۍ د لیدلو خونې ته را ننوتل او پاچا ورسره د لاس روغبړ وکړ او د کیناستلو اجازه یې ورکړه... د کورنۍ سپین سرې مور خپله لور اوخپل نمسئ داسې معرفي کړه:

دغه مې لور اوددې وړوکي هلك مور ده....،

دې لور مې د یوه افغان سره واده کړئ چې افغان زلمي په جرمني کې زده کړه کوله او له زده کړې وروسته بېرته خپل هېواد افغا نستان ته ولاړ چې زما لور هم ورسره ولاړه او دغه هلك یې هلته په افغانستان کې وزیږېد خو له بده شامته مې زوم د ناروغۍ له امله وفات او لور مې د زوی سره ایکی یوازې پاتې شوه ځکه خو مور دواړه لور او زوی جرمني ته راوستل چې لږ تر لږه هلك لږ زده کړه وکړي. زما خپل میړه مړشوئ دئ او زه هم تقاعد شوې یم او اقتصادي وضع مې هم خرابه ده. لور مې لا کار نه دئ موندلئ . مور او زوی لگښت ته اړتیا لري نو که ستاسو حضور زما دکونډې لور او د دوی د زوی سره څه مرسته لا زمه بولۍ مهرباني به مو وي.

پاچا امیر امان الله خان غازي د سپین سرې آلمانۍ خبرې په ډېره مینه واورېدې او په موسکا یې د هغوی نمسئ په غېږ کې ونیو او ښکل یې کړ بیا یې په همغه موسکا وویل:

زه به همدا نن په برلین کې افغاني سفارت ته لیکلې لار ښودنه وکړم چې د وفات شوي افغان کونډې او ددغه وړوکي هلك سره هره میا شت مرسته وکړي لیکن په یوه شرط چې تا سو با ید را سره وعده وکړۍ ....

هو ! تا سو باید دغه وعده وسپا رۍ چې دغه کوچنئ ښه وپوهوۍ او په بیا بیا ویلو سره ور ته دغه حقیقت په ذ هن کې کېنوۍ چې دئ یو افغان او مسلمان دئ نه یو آلما نئ ...

تا سو ته په کار دي چې دئ د افغان په نوم او دافغاني هویت په درلودلو سره وروزۍ .....ده ته باید دغه خبره تل وریاده کړئ چې د افغاني تومني څخه پیدا او په افغانستان کې زیږېدلئ دئ یاني داچې پلارنۍ خاوره یې افغنستان ده او دئ یو سوچه افغان دئ نه یو جرمنئ ...

په دې وخت کې د هلك مور چې په سترگو کې یې اوښکې راپیدا شوې وې ځکه چې فارسي ژبه یې زده کړې وه اود افغان پاچا اعلیحضرت آمان الله خان غازي په خبرو پوهه شوي وه نو اعلیحضرت ته یې ډاډ ورکړ چې د هغوی په لار ښودنه به عمل کوي ا و په صداقت سره به خپل زوی د هغه د افغاني هویت له حقیقت څخه خبروي او په روزنه ـې به یې تل دغه ټکي په یاد ساتي . په دې ډول افغان پاچا د یو افغان زوي پرې نه ښود چې افغاني هویت بدل شي.

پای.

لیکونه او شعرونه

زمونږ د هیواد د ځوان شاعر بیکسیار صاحب لیکئ او ښکلی شعر مو تر لاسه کړ.

بیکسیار صاحب په خپل لیکئ کښې یوه سلسله پر ځای نیوکې کړیوې او هم یې وړاندیزونه لیکلي وه. مونږ دده له دغې توجه او علاقې څخه زیا ته مننه کوو او هیله مند یو چې همیشه خپل نظریات او پر ځای مشورې مونږ ته را ولیږې. د ښاغلي بیکسیار صاحب شعر به په کلونو او رمزونو پاڼه کې ولولئ.

نامه یی ازطرف خواهرگرامی لطیفه جان « سخي» دریافت نمودیم. اینکه نشراشعار وی باعث خوشنودی فراوان او گردیده برای ما جای نهایت مسیرت است. ما به این باوریم که نشریه نوی هیله بتوانند مانند لطیفه جان برای همه جوانان زمینه رشد وانکشاف فکری را مساعد سازد. ما موفقیت های بیشتری را برای شان آرزو میکنیم، اینك چندسطراز نامه او واشعار فرستا ده آن به نشر میسپاریم.

نامه... شنیدم که دو قطعه از اشعا رم را به نشر رسانیده اید. نمیدانم به چه کلام از شما اظهار ممنونیت نمایم،؟ ؟ ؟ چرا که قلمم از تحریر حسن نیت شما عاجز میماند. حالا یکی از خوابهایم به حقیقت پیوست، قبلا همیشه فکر میکردم که هرگز چانس اظهار نمودن احساسات خود را ندارم وپر ده یاس به قلبم سایه افگنده اما این شما بودید که به افکارم روشنی بخشیدید.

شعرلطیفه جان (سخي) را درصفحه ""کلونه او رمزونه"" میخوانید.

زما خلك

وهاب(سرتېر)

د شربت په نامه زار خوري زما خلك
چې قدم اخلي گوزار خورې زما خلك
د شاباش په نوم هم هرڅوك چې راغلي
ترې په سر او په مخ وار خورې زما خلك

ګلونه او رمزونه

قاموس

عبدالمالکځ (بېکسيار)

ډوب په سوداوسي به اوس چيرې چې خوب وړی وم
له چاکاوه مې ستا تپوس چيرې چې خوب وړی وم
وربځوچرکبانګ خواته قبله پريښوه سپوږمی راښکاره
ستوري مې نه شمارتر پنځوس چيرې چې خوب وړی وم
ويښ چې روان شمله، وطن، غيرت، پښتو ياديدل
خاورين پټی يې نوم، ناموس چيرې چې خوب وړی وم
هلته اشنا اشنا هوا د چا د پل د ښکالو
زما په ژبه ليکځ افسوس چيرې چې خوب وړی وم
اشنا لږ سمې کړه دا ستا خبرې سمې ندي
دمينانو په قاموس چيرې چې خوب وړی وم
دقام ددرد ډېرې نورو پهسينه وهلې
بېکسيار هسې يو چاپروس چيرې چې خوب وړی وم
۲۹/۳/..

نوحه ژړ شه!

ننګ، ډنمارکځ

چا ويل چې کربلا کې اويا تنه شهيدان شول
ماوې وګوره وطن ته ميلونونه شهيدان شول
هلته يو ظالم باچا وو
هلته تنده وه ګرمي وه
خو زما په کورکې ګوره
هم جګړه هم وچکالي ده
د غنمو قيمتي ده
د مرګونو ارزاني ده
جوړ د وينو دريابونه
خو سيندونه شول ډاکونه
چينې جل وهلې ښکاري
ډوډۍ ناسته ګدايی ته
* * *

ټول وطن «حسين»«حسين» دی
هر چنګيز «يزيد»«يزيد» دی
د غضب اوري اورونه
قتلوي د حسين ورونه
يزيدان ورته نخيږي
د آسمان زړه نه سريږي
د وحشت په توپانو کې د انسان بيړۍ ډوبيږي
نوحه! ژړ شه جوړی واخله، د علم تخم ورکيږي
جوړ د وينو دريابونه
خو سيندونه شول ډاکونه
چينې جل وهلې ښکاري
ډوډۍ ناسته ګدايی ته

هيله

وهاب (سرتېر)

خدايه د هيلو دا تبکی غوټۍ ګلان ړې زموږ
د نېکمرغۍ په لاره ټول ملت روان ړې زموږ
دا د پرديو په لمسون ټوټې ټوټې خلک مې
د وجود غړي د واحد افغانستان کړې زموږ

ژوند

عبدالخالق (ساپی)

ژوند يو سفر دی او بل څه نه دی
کله پر ځمکه کله آسمان کې
دا يو کاروان دی چې هسې درومي
کله راتم شي او کله روان شي
ژوند يو نظر دی د يار د سترګو
چې پکې وينې مينې او وينې
کله جامونه سره د شرابو
کله لالونه د يار د شونډو
ژوند يو ګړۍ ده هسې تېرېږي
کله په غم کله خوښۍ کې
دا جګېدل او ټيټېدل دي
د هوسونو په دويناګۍ کې
ژوند عبادت دی خپلې ليلا ته
يا په کعبه
يا په سجده کې
يا په جامونو د ميخانه کې
چې هېر يې نه کړې
سقي ګل رنګه
ژوند لوی نعمت دی
چې رب درکړې
«ساپي» ګوره
چې بد يې نه کړې.
۲۰۰۲/۱۱/۸ ويانا

د حسن څراغ

نصرالله (حافظ)

چې پس له مرګه مې بيا شمعې په مزار بلوې
جانانه! اوس مې ولې زړه باندې انکار بلوې
بې وفا ياره! چې په مينه وفاداره نه شوې
راته په سترګو څله اور د انتظار بلوې
زما د بخت توره جونګړه شي روښانه څنګه؟
ته چې د مخ ډيوه په کور کې د اغيار بلوې
نن له سبا نه تر ماښامه په سينګار مشغوله
څراغ د حسن بيا د چا په افتخار بلوې
ته چې په سرو منګولو سرې غوټۍ د ګلو شکوې
ولې دا سور اور په سرو ګلو د ګلزار بلوې
بهر ته توره تروږمۍ ته او تيندک خوړل دي
څه؟ که په کور کې مشالونه تر سهار بلوې

خبرتيا، خبرتيا، خبرتيا!

دنوې هيلې درنو لوستو نکو!
ستا سو دوستان کولای شي چې د کابل د ښار په عمومي کتابخانه اودکابل پوهنتون په لويه کتابخانه کي دنوي هيلي جريدې مطالعه کړي. موږ هيله مند يو چې وخپلو دوستانو ته په کابل کي دنوې هيلي دجريدې دلوستلو مشوره ورکړی.
اداره.

دلوی خدای په نامه

پيرمحمد (کاروان)

شاعران يو په نغمو يادوو خدای
ښکلي ګورو، په ليمو يادوو خدای
خدای بلد کړو د توبو په ماتولو
غرپ کوو له پيمانو يادوو خدای
شيخ د کاڼو په تسپو يادوي خدای
موږ د اوښکو په تسپو يادوو خدای
د ژوندون په ګوتو برګې تسپې وايو
هم په ورځو هم په شپو يادوو خدای
يم هيرجن چې هير مې نه شي راته وايه
ستا له شونډو اننګو يادوو خدای
اياتونه دي په سترګو کې موسکي دي
ستا له سترګو پښتنو يادوو خدای
موږ (کاروان) د ليونو آزادي غواړو
په کړۍ د زولنو يادوو خدای
پېښور ۱۹۹۳

شاعرانه شپه

لطيفه سخي

راوړه بله به ډيوه کړو جوړه شپه شاعرانه کړو
جام به ډك کړو له کوثرو تېر يادونه به تازه کړو
دملنګ جان بابا ديوان به زير زبر کړو تر سهاره
په ژړا او په ګيلو دا محفل به رنګينه کړو
تسپې لمونځ ورکړه ملاته اوهرڅه واړوه بل خواته
زه اوته به سره يو شوجوړه طريقه دصوفيانه کړو
دعشق‌حرم ته به سلام کړواومقام ته به اقدام کړو
نوم د ليلا او مجنون به يو ځل بيا جاودانه کړو

طرح

لطيفه سخي

تو دستی و من گل
آه که
چی وقتی ميرويم در دست آغوشت

طرح

من حباب دور شبابم که در سر آبم
مزن سنگ نگاهت بر من
که
از هم ميپاشم

غزل

عبدالمالك (بېکسيار)

له دغه کلي پوروړی ځمه
د چا نظر راسره وړی ځمه
د زلفو شپې مې په زړه اوري اشنا!
دا چې زنګېږم ستړی، ستړی ځمه
وړم پر اوږو د ارمانو جنازه
په پټه خوله چې لکه مړی ځمه
چا په مات نظر د خاورو غېږ ته
په زړه به چوی لکه زړی ځمه
د (بېکسيار) سلام يارانو واخلئ!
سيلی د هجر په مخ کړی ځمه

قحط سالي ......

کوچه گي ها اول دور انداخته علت گوشه گيري اش را جويا ميشدند. خواو کنايه آميز جواب ميداد کي دوغ را به خواب ديده و ريزش کرده است! او عادتا در پاسخ به آدمهاي سفله و مزاحم چنين جوابهاي مبهم، دو پهلو و بي سر و ته ميداد و اهل گذر، گمان ميکردند که پهلوان هذيان ميگويد و فقر و بي روزگاري مغزش را خراب کرده است. اما پسانتر وقتي که باز هم با سکوت و پاسخهاي گنگ و ناروشن او مقابل ميشدند، دل بالا، بي پروا و بي ترس به گوشش ميخواندند:

«دگه حيدر، حيدرک شده، بالهايش خو کده (خوابيده)، به ديوانه هاي قوشده! ميمانه» اما حيدر گوشش را به زعم خودش، پيش کله خر ياسين بخواند! و آهن سرد بکوبد!

خانه اش در «بالا کوه» بود و هر صبح همين که چمشش به کوه مي افتاد با نگراني مي گفت: يا الله خير! کج تر از دير وز شده، نشه که چپه شوه و خلق خدا ره زير بگيره. غمش غم خودش نبود، غم خلق خدا بود. ميترسيد که اگر آن همه خروار ها سنگ و خاک و سنگريزه ها بر سر خانه هاي مردم بغلتد، چه محشر بر پا خواهد شد. از همه شگفتر انکه فقط و فقط اين خودش بود که تمام خانه ها، ديوار ها، ، کوه ها و کوچه هاي داخل و اطراف شهر را کژ و يک لبه ميديد و خطر افتادن شانرا نه حدس نميزد بلکه حس ميکرد. رهگذرها بي تفاوت و خونسرد از کنارش مي گذشتند و هيچ نشان نميدادند که در اين ترس و بيم با او شريک هستند.

حيدر لا حول ميگفت. چشمانش را ميماليد، با دقتي تمام در حالي که دست چپش دستارش را محکم ميگرفت، از کف کوچه ها تا بلندهاي بامها را خوب از نظر ميگذراند تا به يقين بداند که کيست که درست نميبيند، او يا رهگذر ها، ولي ميديد که حق به جانب خودش است. واقعا ديوارهاي پلاسيده و آماسيده، شکم کرده بودند و آبستن بلايي بي درمان به نظر مي آمدند. آنگاه اندوهناک و سودايي سرش را ميجنباند و ميگفت: ديده باطن کوچه گي ها کور شده است!

بالاحصار، مقر پادشاهان کابل، هر ماه پذيراي پادشاه تازه يي بود و هنوز عرق آن پادشاه خشک نميشد که تازه دم ديگري ميرسيد و با کور کردن يا سر بريدن سلفش، خود بر اورنگ شاهي تکيه ميزد. همين طور در طول کم و بيش يکسال، چندين بار شاه شاه گردشي اتفاق مي افتاد و خانه لانه گنهکاران يا بي گناهان زيادي بر باد ميرفت.

رعيت هم که بازار بگير و ببند و کشت و کشتار را گرم ميديد، به تقليد از شيخ و شهنه و مير و ملک از زمانه کج رفتار رنگ ميگرفت و تا ميتوانست دست به غارت و چپاول و مظلوم آزاري مي آلود.

پهلوان تمام انها را ميديد و از جا نمي جنبيد. سياه سر ها و موسفيدان ميل با هزار ترس و لرز از کوچه ميگذشتند، چه در هر چند قدم، او باشي مزاحم آنها ميشد و پيچه و ردای شان را به بازي ميگرفت. روزي سياه سري آزار رسيده همين که چمش به حيدر مي افتد، بيباک و بي پروا بر او چيق ميزند: گمشو، موش مرده، رنگت ده گور! حيف اي بند و بازو و قد و بالا که خدا به تو داده، بروچادر بپوش، ما و تو، هر دو، بيوه و بي مرد استيم! بايد شوهر بگيريم تا کسي ناموس ها را نگاه کنه از مشابهت نام کلانت بشرم- حيدر، حيدر کرار، شير خدا!

- تو کجا و شير خدا کجا، تو موش خدا استي، تره چنگ چنگ رسيده نامرد!

پهلوان تا بناگوش سرخ ميشود و منقلب. ديگر آب از سر گذشته بود. اين بار نخست بود که عاجزه يي او را طعنه ميزد. خونش به جوش مي آيد و حيدروار صدا ميزند: بي بي، راست گفتي، در سفتي! يا حيدر، حيدري ميکنه يا چادر ميپوشه! همان دم راه آمده را بر ميگردد و سر چارسوق-- همان جايي که چاقوکش ها، چرسي ها و بنگي هاي «ده افغانان» را بر مردم با آبرو مي بريدند و باج بروت مي ستاندند، تک تنها با همه مصاف ميدهد و شکم چند نفر را در چند دقيقه ميدرد. بعد از آن همين که ما بقي فرار ميکنند، با بانگ بسيار بلند و کشيده يي چندان که صدايش در «پايين کوه» و «بالا کوه» مي پيچيد، جار ميزند: او هوي مردم، او هوي مردم! از اي پس، باز خاستگر تان حيدر است- حيدر خان! شنيدين يا ني؟ از امروز ده دکان «عارف کله پز» در بار ميکنم و به عرض و داد تان ميرسم. ريسمان حيدر و گردن گردنکشا!

فرداي آن زنهار هيبتناک، رختهاي معتبرش را که خاص روز هاي پلو خوري بود، ميپوشد.

«لنگي پاچش» را با جغه بي رسا و شفي يک و نيم گزي ميبندد و بعد از گرفتن دعا از ننه پيچه سفيدش، از «بالا کوه» راهيي «پايين کوه» ميشود. چشمش به «آسمايي» و «شير دروازه» مي افتد، مي بيند که آنها استوار و راست ايستاده اند به ديوارهاي سالمند سر کوه نظر مي کند، آنها را نيز سر بلند مي يابد. ديوار هاي داخل کوچه را نيز افراشته و راست مي بيند. به مجردي که چشم کوچه گي ها به او مي افتد. با تواضع و ترس سلام ميکنند و خاضعانه مي گويند: حيدر خان، خوش آمدي، ما نده نباشي!

پهلوان سنگين و لنگر دار جواب سلام ميدهد و حال و احوال يکا يک را ميپرسد. وقتي که خبر جلوس حيدر خان به گوش رفيق قديمش، عارف کله پز معروف به کله خور ميرسد، از خوشحالي مي شگفد و مي گويد: اي والله حيدر خان! به اي ميگن مرد، به اي ميگن پهلوان، عارف، گل صبح کله پزي را جارو و آب پاشي مکند و تختهاي ناروفته و روغن پر را چندان صافي ميزند که بل ميزنند. به شاگردهايش هوشدار ميدهد: بچه ها، سمال! با آدب! امروز و هر روز ديگه اينجه ده پالوي خودم حيدر خان در بار دارن، به عرض و داد مردم ميرسن و حقه به حقدار ميرسانن.

حيدر خان بر تشکچه يي که عارف برايش پهن کرده بود، با تمکين و وقار بر دو کنده زانو مينشيند و اول بسم الله، جمعي از کاکه هاي با ننگ و ناموس منطقه هاي «ده افغانان»، «بالاي کوه» و «نوآباد» را بار ميدهد. براي پاسداري از عزت و آبرو و ملک و مال مردم، هر کاکه را به وظيفه يي ميگمارد.

عارف کله پز ميگويد: نايب حيدر خان تو هستي! بازاره به تو و خدا سپردم. چشم شناخت داري، اول گوش تمام دکانداران هاي گرانفروشه بمال و تراز و هاي پا نگداره جمع کو. پس از او از نرخ و نوا خبر بگي و نمان که يک بام و دو هوا باشه.

به زودي حکومت کاکه ها برقرار ميشود و حيدر و دار دسته اش نام ميکشند. ديگر در کله پزي جاي پا ماندن نمي باشد حاکم جديد به خاطر بچه ترساني، گوش وکيل گذر سابق را که دزدي طرار و گماشته زورآورها بود، براي چندين ساعت به درخت ميخ ميکند و به قاضي، مفتي، مستوفي و داروغه مقيم منطقه اش ميگويد که از اين پس در ولايت او! هحچکاره هستند و اگر کسي زبان به شکوه از آنها باز کرد، وا به جان شان.

ديگر از ملا تا مصلي، از کاسب تا کاتب، از خرپول تا بي پول همه تا نام حيدر خان را ميشنيدند مثل بيد ميلرزيدند. چه او در ظرف چند روز بالهاي زاغي! و سوري! زورگوهاي آن نواحي را کنده بود وديگر احدي جرات نداشت که در مقابل او بالک بزند يا پله بگيرد.

شام که ميشد به امر او دروازه هاي گذر قفل ميشدند و کاکه ها و پاسبانهاي رضاکار در کوچه ها پاس ميدادند و کساني رکه نام شب را نميدانستند، به زندان مي انداختند. بدين منوال به زودي امن و امان بر قرار مي شود وحکومت کاکه ها در تمام شهر نام ميکشد.

چشم آشنا و نا آشنا از ديدن کاکه حيدر که هوشمند و لنگر دار راه ميرفت، ميسوخت و رفته رفته باور ميکرد که اگر خدا نخواسته يک ساعت خواب حيدر دير شود، از «آسمايي» گرفته تا ديوار هاي سر کوه، تا کوچه ها وبازارچه ها همه بي لنگر، بي ثبات و زير زبر ميشوند. از اين سبب بي زور و زر و فرمايش کسي حيدر به «لنگر زمين!» مشهور ميشود- «کاکه لنگرزمين» و مردم به روشني مي ميديدند که: «دو صد مرد جنگي به از صد هزار!»

يکي از روزها، پهلوان آشفته و مو دماغ به کله پزي مي آيد و چنان غرق در ياي وسواس ميبا شد که بر دو شصت پا راه ميرفتند و ميکوشيدند خود را به دمش ندهند. اما «عارف کله خور» که چيزي کم، يک «حيدر ستنگ» بود.ساعتي دروازه کله پزي را از درون مي بندد و ميپرسد: خو بچه وطن، حال که چرا سر که برات آوردي و حيدر خان هر روز نيستي؟

پهلوان طفره ميرود و جواب ميدهد: چيزي نيست فقط دندانم درد ميکنه.

عارف ميگويد: درد دندانش علاجش کندن است! بگويم که خليفه سلماني بيايه و بيغمت کنه؟

حيدر ميخندد و ميگويد: خوب، حالي که اسرار داري، پس گوش کو! ديشو (ديشب) خو (خواب) ديدم که باز پاچا گردشي شده و امير نو، سوار بر خر چابک و مصري، از «دروازه لاهوري» وارد کابل ميشه و يک لشکر بي حساب گيسو حنايي که چشمهاي سبز شان مثل پشکهاي وحشي برق ميزنن، پسا پس داخل شهر ميشن و تمام کابله پر ميکنن، در رکاب پاچا، صداي کوس وکرنا، پرده هاي گوش فلکه کر ميکنه و انبوهي از غلامزاده ها، دلقکها و شعبده باز هاي «بنگاله» و «پتياله» با دهل و دمبک، بوق و سوق وسارسر ناهنر نمايي

باقي در صفحه ۹

دباميان بودا مجسمو ......

تيوريك بيا جوړونه چې د ګراف، ترسيم، يا اعدادو او ارقامو له مخې عملي کيږي ترسره کوي خو د اصل طبعي بيا جوړونه د لرغوني اثار د ښودلو يعنې «نمايش» په منظور ترسره کيږي چې علمي ارزښت نه لري خو ددې سره يوځای هغه ځانګړي اصول او موازين بايد پلي شي چې د طبعي بياجوړونې له پاره اړين بلل شوي دي.

که د اثر بيا جوړولو د زيات علمي او فني اړخ څخه تېر شو، يوازې د بېلګې په توګه د طبعي بيا جوړونې له پاره د اثر ۵۰ فيصده برخې موجوديت اړتيا ته پام وګرځوو چې په طبعې بيا جوړونه کې يو اصل دی، بيا هم د بودايي مجسمو بيا جوړېدل په طبعي ډول ستونزمن کار دی. د هغو معلوماتو له مخې چې د خپرندويو وسيلو له لارې رسيږي، په ډاګه شوې چې: د بودايي مجسمو د چاودولو وروسته، غټې او ځنې وړې ډبريني ټوټې د يو شمېر پاکستاني قاچاقبرانو په وسيله د باميان څخه د لويو لارو په وسيله پاکستان ته ولېږل شوې او بيا د نورو قاچاقبرانو لاس ته ورغلی. او يو شمېر ټوټې يې د يونسکو په وسله وپيرودل شوې. په هر صورت ددې لويو او وړو ټوټو شته والې چې لږترلږه ۵۰ فيصده يې موجودې دي، اړتيا شته چې ښايې اوس يې د بيا ترلاسه کېدو امکانات نه وي. چې دا په خپل وار د بودايي مجسمو دطبعي بيا جوړونې کار د ستونزو سره مخامخ کوي. ترهغه ځايه چې ښرګنده وه سويسي لرغونپوه پاول بوخر او د هغه په وسيله د يوه ټا ·ل شوي فني ټيم له خوا د بودايي مجسمې بيا جوړونه په باميان کې پيل شوې ده. خو د زياتو لرغونپوهانو له نظره دا بيا جوړونه يوازې يوه تبليغاتي پروژه ده. دا ځکه چې له يوې خوا يې بيا جوړېدل علمي ارزښت نه لري او له بله پلوه يې د ښودلو يعنې «نمايش» له پاره د جوړېدلو امکانات محدود دي. دا هغه مستند فلم پر بنسټ چې د CNN ټلويزوني شبکې له خوا وښودل شوه، پاول بخر غواړي چې دعصري پرمخ تللي ·مپيوټري ترميمي سيستم په مرسته د مجسمې بيا جوړېدل عملي کړي. چې په هغه کې به په زياته پيمانه نوي موادو لکه سمينټ، اوسپنه او نور فلزات وکاروي او دا به يوازې د بودا د لويې مجسمې په لرغوني تاق کې دنوي بودايي مجسمې درول وي او بس.

د بودايي مجسمو د بيا جوړونونکو پام بايد دې ټکي ته واوړي چې په راتلونکو وختونو کې به دا دواړې پېښې چې يو ستر غميزه ددې مجسمو ورانېدل وه او بله نيکمرغه پېښه د هغو مجسمو بيا جوړېدل دي، دا دواړې د تاريخي سترو پېښو په لست کې ياد کړي. په ښرګنده توګه به د لوړې پېښې غندنه وکړي او ددوهمې پېښې وياړنه ووايي خوبياد پام وساتل شي چې راتلونکو مسلکي او فني کارپوهانو ته ددې وياړنې پېښې نيمګړتياوې پرې نه ږدو.

ددې له پاره چې د مجسمو راتلونکې هم ډاډمنه او ارزښتمنه شي لاندې وړانديزونو ته د نړۍ والو فرهنګي موسسو د افغانستان د اوسني دولت او په خاصه توګه د مجسمو دبيا جوړونکو چارواکو پام اړول غواړم!

۱- د يوې نړۍ والې فرهنګي پروژې په توګه دې ددې مجسموبيا جوړېدنه د يو نسکو له خوا ترسره شي.

۲- د مجسمو د بيا جوړېدو له پاره د نړۍ د ټولو هېوادونو او فرهنګی موسسو ملاتړ ترلاسه شي.

۳- يو علمي، فني ګډ کميسون دې، ددې مجسمو د بيا جوړېدو لارې چارې پلان او د عملي کيدو امکانات دې برابر کړي.

۴- په ټول توان دې د پخوانيو مجسمو د ټوټو څخه د مجسمو د بيا جوړېدو پروسه عملي شي نه دا چې يوه نوې مجسمه جوړه شي.

۵- مسلکي او فني کادرونه دې د هغو د صلاحيت او درايت پر بنسټ د پروژې عملي کيدو ته وګمارل شي.

د وروستۍ يادونې په توګه بايد ووايم چې: که چېرې د مجسمو بيا جوړېدل د يوې NGO يا يوه شخص په وسيله عملي شي دا به نه يوازې دا چې زموږ فرهنګي او تاريخي نيمګړتيا پوره نه کړې، بلکې دا به يوه ستره تاريخي تيروتنه او د هېواد له پاره يو زيانمن ګام وي. پای

زموږ سوالونه او ستاسو جوابونه. ګرانو ځوانانو !

دنوې هيلې دجريدې دلمړۍ او دوهمې ګڼې سوالو نو ته دغو لوستونکو جوابونه ويلي دي:

دمالمو دښار څخه، بېنظيره صاحبزۍ، نرګس لعلي، شعله صاحبزۍ، ګلالۍ لعلي، همايون لعلي، لېنا صاحبزۍ، ډېوه آميري، فيض الله آميري، له دنمارک نه، شريفه جانې او نجلا جانې، دامريکا دلويز يانا دښار نه افغاني جانې او صوفيا هژبر، له جرمني نه، مژګان جانې فهيم جان او سعديه جانې.

موږ دغو ځوانانو ته د کور ودانۍ په ويلو سره ددوی دزياتو برياليتوبونو غوښتنه کوو او هيله مند يو چې زموږ سره همېشنۍ لوستونکې او قلمي همکاري جاري وساتي. اداره.

ددې ګڼې سوالونه :

۱- دافغانستان د مشهورو دريا بونونو مونه واخلی ؟

۲- په افغانستان کي څو لويي جرګې اوپه کومو ځا يو کي دايري شويدي ؟

دنوبل د سولې جايزه سږکال دامريکا پخواني جمهور رييس جيمي کارترته ورکول سوه

دنوبل دسولې جايزه د نړيوالو ستونزو دهوارولو، د بشري حقوقو او دموکراسۍ لپاره د هڅو په خاطر په ۲۰۰۲ کال کې دامريکا د متحده اياالاتو پخواني جمهور رئيس جيمي کارتر وګټل. سږکال د نوبل دسولې جايزې ته تر بل هر کال زيات کانديدان په مختلفو ساحوکې نومول سوي وه چې د روک موسيقي د پيژندل سوو ستورو څخه نيولي بيا د اروپا د بين المللي محکمې د پخوانۍ يوګوسلاويا په خاطر د هاګ تريبيونال، د افغانستان جمهور رئيس حامد کرزئ، دامريکا جمهور رئيس جورج بوش، دانګلستان دوزيرانو د شورا رئيس توني بلير، د امريکا سناتوران (سيم نان اوريچارد لوګار)، دروم پاپ جان پال دوهم، د کيوبا جمهور رئيس فيدل کاسترو، د ۲۰۰۱ کال د سپتامبر د ۱۱ نېټې د قربانيانو له جملې څخه د نيويارک د ښار نماينده رود ولف ژولياني او داطفايې کارمنان او داسې نور شخصيتونه او موسسې نومول سوي وه چې شمېر يې ۱۵٦ تنو ته رسيدئ.

دامريکا پخواني جمهور ريس جيمي کارترته دا جايزه ددسامبر په ۱۰ نېټه په ناروې کې د خاصو تشريفاتي مراسمو په ترځ کې ورکول سوه. دا نېټه تصادفي نه ده ټاکل سوې ځکه چې په همدغه ورځ د نوبل دجايزې بنياد ايښودونکی الفريد نوبل سترګې له جهانه پټې کړيدي.

دنوبل د کميټې رئيس ښاغلی ګونر بيرګي هغه وخت چې د جيمي کار تر په هکله يې ددغې کميټې پريکړه اعلانول ووېل: جيمي کارتر د لسهاوو کلنو هغو تلاښونو په نتيجه کې دا جايزه وګټل چې غوښتل يې ټول جهاني پرابلمونه او لانجې د سولې، خبرو اترو، تفاهم، متقابلې همکارۍ اود بشر حقوقو ته د درناوي او احترام په نظر کې نيولو سره حل کړي.

جيمي کارتر د نړۍ والو مشکلاتو حل تر کومه ځايه چې امکان ولري د سولي او مذاکراتو له لارې عمده لاره بولي، دزور او وسلي د استعمال سره چندان علاقه نه لري او ور سره مخالفت کوي. دنوبل جايزه لس ميليونه سويډني کرونه دي تر يو ميليون دالرو زياتيږي تر لاسه کړي او همدا ډول زيات وخت به نړۍ وال مطبوعات او آژانسونه د هغه په هکله تبصيرې کوي. غمخور

يادونه :

نوې هيله خپلواکه ملي، سياسي او فرهنګي خپرونه ده، په هيڅ سياسي ګوند او سازمان پورې اړه نه لرې. په نوې هيلې کي د خپرو شوو ليکنو مسوليت د هغوی د ليکوالو په غاړه دئ. اداره.

کا ندیدا کا د میسن سیستا نی

آیا نبر د علیه د هشت افکنی، نبر د علیه بنیا د کرا یی است؟ یا به‌خا طر تسلط بر چا های نفت آسیا ی میا نه ؟

نا گفتــه پیدا ست که اســـلام سیاسی بابنیا دگـرایی پیوند جدایی ناپذیردارد . دردوســه ده آخر تاریخ کشو رما ، هواداران اسلام سیاسی از سبغت الله مجددي گر فته تا مولوي محمدنبي و مولوی محمد یونس خالــص و استا دربانی و استاد سیاف گرفـــته تا گلبدین حکمتیار و قاضـــی وقا د واز شیخ آ سف محسنی گرفتـه تا مــــزاری و خلیلی و غیره در لباس رهبران تنظیمهای جهادی و از ملامـحمدعمربه عنـوان رهـبر طالـــبـــان تا اســامــه بن لادین رهبر «گروه القاعده» همگي بنیادگرایانی هسـتند که بر ضرورت برپایی حکومت اسلامی مطـابق نسخه وموډل «اخوانیان» تا کید مـیورزند ، و ما نمونه آن نوع حکومت اسلامی را در ده ۹۰ قرن بیستم واوایل قـرن بیسـت ویکم، در دوره حکـــومـــت حضرت صبغت الله مجددی و حکومت ربانــــی و شرکـــاء وصدارت گلبدین حکمتیار در افغانستان تجربه کردیم .

استبداد خشـن تنظیمی وبی بند و باری نسبت به امنیت جان و مال مردم ودارایی های عـامه وکشتن وبستن و زور گویی وحق تلفی و تعـدد مراکز قدرت در پایتـخـت وپـرتـاب راکـت و خمپاره ها بر شهر ویران کردن و آتش کشیدن همه دارو ندار جامعه وتخریب تمام نهاد های اقتصادی وخدماتی و محروم کـردن زنان از حق کار در بیرون از منزل یاروی گشاده واختتـاف آنها و تجا وز برناموس آنها وغیره خطوط کلی کـــارنامه های حکومت اسلامی تحت رهبری ربانی و حکمتیار وشرکاء جهادی بوده .

حضرت مجددی درآغاز ریاست دولت اسلامي، جنگ ها ، غارت ها وچپاول دارایی مــــردم توسط مجاهدین را محکوم کرد وبه صراحـت اعتراف نمود ، « چه کارها که نشد ، والله اگـر روسها این کار ها راکرده باشــنـد . والله اگر کمونیست ها کرده باشند یا هیچکس دیگر. والله ماخجـــالت می کشیم که نام مجاهد را بگیـریم .عـزتی را خداوند به مجاهـدین داده بود ، بزمین زده شد . »

(مقدمه یی برکود تای ثور و پیامدهای آن در افغانستان از من، ص ۲۳۵) بدیـن ســـان تنـــظیـم هـــای جهادی بانشان دادن سیمای خشونت بار از خود ، بدترین و نا بخشودنی ترین حزبی های رژیم گذشته را برات دادند ، و بر اثر این هرج ومرج سیاسی در کشـــور بود کـــه گـــروه‌طـــالـــبان ظهور کردند ودر آغاز بااستقبال مردم روبرو شد ند . مگر همینکه بر شهر کا بل تسلط خود را قا یم کردند ، قوا نین اسلا می را که حکومت ربانی وضع کرده بود ، چنا ن باشدت وحدت بر منصه تطـــبیق قرار دادند که زندگی رابر مردم به جهـــنم مـبدل ساختند . طالبان که از اندیشــــه بـنیا دگرایی مشبوع بودند ، سعي دا شتند بر خلا ف منطق زمان، مردمرما را به شرا یط ۱۴۰۰ سال قـبل به عقب برگردانند که تاریخ پاسخ دندان شکنی به آنها داد وآنهارا به زباله دان تاریخ پرتاب نمود .

حوادث نا گوار ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ در امریکا که جهان را بشدت تکان داد ، ثا بت ساخت که بنیاد گرایی چه مصـــیبت عظیمی است. این حوادث که قلب امریکا را نشانه گرفته بــود ، موجب گردید تا امریکا رژیم‌طالبان‌بخـــاطر دستگیری یا نابودی «اسامه بن لادین» مظنون اصلي حوادث ۱۱ سپتا مبر با بمباران بی آمان خود از صحنه قـــدرت ساقط نماید . امریکا طالبان را سقوت داد و باتدویر کنـفـرانس بن اداره مؤقت افغانستان رابه ریاست حامدکرزی و کابیـــنه آنچنانی برای شش ماه ایجاد نمود وسپس با تدویر لویه جرگه اضطراری حکـومت دوره انتقالی باریاست آقای کرزی شکل گرفت.

ورو حانیون متنفذو بنیادگرابه حاشیه درکمـین نشستند ، اما شگرد حکومت اسلامي تنظیمها همچنان بر سر نوشت مردم مسلط است، بگفته ژور نالستهان خاریجی، تجا وزو دست اندازی وغارت اموال ودارایي مردم و اختتاف وتهـدید زنان در پایتخت از میان نرفته و هنوز نیمی از جامعه یعني نســـوان کشور همچنان در پشت چادري زنداني مانده اندو میترسند که اگر با روی برهنه و بدون نقاب در بیرون ازخانه ظاهر شوند ، مورد ازیت وحتی تجا وز تفنـــگدارانی قرار بگیرند که وابسته به تنظیم های جهادی اند .

به قـــول« لوك هاردینك » خـبرنگـــار معروف روزنـامه گـاردین: «افغانستان اکنون به ســـال ۱۹۹۲ ، زمانی که ملامحمدعمرومریدان محلی اش تلاش نمودند تا کشور را ازچنگال استبداد مجاهدان رهایی بخشند ، شباهت دار. کـابـل ممکن لبخند بر لب داشته باشد ، اما ســراسر افغانستان بار دیگر به سرا شیب هرج ومرج که نماد فروانروایی مجاهدان میان سالهای ۱۹۹۲ تا ۱۹۹۴ بود ، فرو میرود . حتی مخالفان شدید طالبـان به این نکته اذعـان داشتـنـدکـه آنان کشور رااز شرتفنگ سالاران، رهانـموده بودند . پس از دو ماه بمباردمان امریکایان، کشـــوربه سال ۱۹۹۲ بر گشـــته است. در شـــمـال جنرال دوستم بر دولتك خویش فرمان میرا ند . شورای نظار باردیگر برکابل دست یافته است. شـــورای جـلال آباد برولا یات شرقی فـــرمـان میراند . در هرات اسماعیل خان دوباره برتخت نشسته است. »

هار دینـگ ادامه میدهد : « درســت اســت که طالبان در جریان پنج سال فرمانروایی، کابل را به ماتمکده یی تبدیل کرده بودند ، ولـــــی تو میتـوانستی تیوتای زردی را کـــرایه کنی واز کابل به جلال آباد ، باگذشتن از کوهای سر به فلك کشیده ودر یای پرخم وپیچ، بروی بـدون اینکه دزد سر گردنه جیبت را خالی کند . حال آنکه‌طالبان‌بر باد رفته اند ، رهزنان بـار دیگر بر جا ده سروبـــی پـــدیدار شده اند . در جـــاده میان کابل وکنـــدهار ، نیز قصه چنین اســـت ، روستاییان کلاشنکوف بر شانه ، در تمام مسیر جاده راهگیری تیار نموده اند . نیرو های ایـلـه جاري پشتون و سربازان‌طالبان ، بر ساحه هـای خویـــش قدرت میرانند . نا گـهـــان جنوب افغانستان به منطقه خطرناکي مبدل شده است. اگرطیارات جاسوسی امریکا گشتی بر آســمان شرق ننگرهار و جـنـــوب هلمند بزنند ، بخوبی متوجه میشوند که تخم های زهر آگین تریاك بار دیگر بر دل زمین این‌منا طق نشسته است.

مردم کمي حسرت گذ شته بـردل دارند ، امــا خلایی را که از آنان باقی مانده است، اکـنـون جنگ سالاران، رهزنان محلي، پادشاهان تریاك وکلا هبر داران فر صـــت طلب ، پر نموده اند و کـشـور را بـــه سوی سرا شیـــبی هرج و مرج میرانند . » (دیده شود : فصـلنا مه روشـــنی، شماره۱۶ ، ص ۲۶)

آقای حامدکرزی برای با ز گشت ثبات سیاسی در کشور بار ها از تفنگداران تنظیمی شـدیدا انتقا د کر ده واز ساز مان ملل و کشو ر هـــای ذیعلا قه تقاضای اعزام نیروهای صلح را برای امنیت در بیرون از پایتخت نموده و مینما ید .

آسیا تایمز نوشته است: « ناظران به این باور اند که دگرگونی سیاسی جاری ، طوری شـکل میگیـرد که‌طالبان وگرو های قبلی مجاهدین را با هم نزدیك ساخته است. همین اکـــنون حزب اسلامی ربانی درخط وارد کـردن ضربه به نیرو های امریکایی، با یك دیگر یاری میرسانند . » (روشنی، شماره ۱۷–۱۸ ، ص ۲۷)

تحلیلگران اوضاع بدین باور اندکه در شرایـط هرج ومرج سیاسی در افـغـانستان ، این تنـهـا امریکا ست که قمچین «رام کردن » سرکـشـان را بدست دارد و اگر بخواهد هر سر دار جنگـی محلی رابتواند برجایش بشناند وحکومت مورد حما یت خود (کرزي) را از شر جنگ ســالاران معتاد به جنگ رهایی ببخـشد وثبات و امنیت عمومی در کشور را تحقق بخشد ، ولی اینـــکه امریکا چه زمانی میـخـواهد اینـکارصـورت بگیرد ،جوبش را ازآقای خلیل زاد باید پرسید ، زیرا او اکـــنون نماینده خاص پریزدنت بوش و ازصلاحیت ویژه یی در منطقه بر خور داراست. اوعضوشورای امنیت ملی امریکا ، مدیرجنـوب شرق نزدیك وا فریقای شمالی است .

«سکات مکلان، دست یارسخنگوي کاخ سپید هنگام خبرتعیین آقای‌خلیل زاده گفت: «نمایـنده ویژه ،نقش رابطه رابا مردم افغانستان که تلاش دارندتا به پایه هاي رژیم نو را استوار بسازند ، کشور شان را باز سا زی کنند وخویشتن را از شر شبکه جهنمی القاعده وطالبان رها سازند ، یا ری مینماید . » (همان، ص۲۵) .

بدین سان خلیل زاد صلاحیت دارد تاسرنـوشت دولت و مردم افغانستانرا رقم بزند و چنـــانکه رسانه های برون مرزی اذعان میدارند ، او بود که ظاهر شاه را در حاشیه قرار داد ومقام های کلیدی رادر کابینه دولت انتقالی آقای کـرزی رقم زد و باعث ناخوشنودی بسیاری از اشتراك

باقي درصفحه ۹

آيا نبرد عليه دهشت افكني ....

كنندگان لويه جرگه اضطراری و حتی خود آقای كرزی گردید. آقـــای كرزی در همـان روز های معرفی كابینه جدیدش به صدای رسابه اعضای لویه جرگه گفت: «خداوند هیچـكس را به روز من گرفتار ننماید.» این امر نشان دهنده مشكلاتی است كه آقای كرزی با سركرد گان ایتلاف شمال وبرخی از اعضای كابینه خود درگذشته داشته و در حال حــا ضر نیز دارد، علت آن ظاهر اقرا رگرفتن ملیشه های ایــتلاف شمال (بویژه شورای نظار و شورای ننگرهــار) در خدمت نیروهای امریكـــایی برای پاك سازی بقایای القاعده وطالبان درجنوب و جنوب شرق كشور است. وطبعا این همكاری با نیرو هـــای امریكایی توقع سران ایتلاف شمال را از آقـــای خلــیل زاد برای اعمال فشار بر دولت آ قـــای كرزی بالا بردهاست. ولو این امر به نارضایتی اقوام پشتون و برخی اقوام دیگر بیا نجا مد .

روابط نز دیك رهبران شورای نظا ر(كه مقامها یكلیدی چون وزارت دفــــاع، امنیت ملی و خارجه را در اختیار دارند) باخلیل زاد، آنها را جرات داده تا در این آواخر با لحن تند كرزی را اخطار دهند كه بركار دهای خود تجدید نظركرده «جاي خودرا در یابد! » .

« نشریه پیام مجاهد» ارگان نشراتی «جمعیت اسلامی» در كابل، در سرمقاله شماره پنجشنبه ۲۸ سنبله ۱۳۸۱، از محـمــدظاهرشاه سابق (باباي ملت) كه گویا درنقش یك رئیس جمهور عــمــل میكند ونــقــش كــرزی به سطــح رئیس حــكــومت تنزل یافته انتقاد كـرده، مینویسد: « .... ما باور داریم كه آقای كـرزی هنوز فرصت آنرا دارد تا به عملكر د هــای خود یك بار دیگر مرور دقیق نما یدو به تصـحـیح سیاست های خویش بپر دازد. ور نه دل بستن به چـنــد محــافظ امریكایی ونسنجیده گام برداشتن عواقب خطرناكی را برای دولت كرزی میتواند درقبال داشــتــه باشد.» نوشــتــه پیام مجاهد كه در پشت سرآن ربانی (یكـــی از مخالفان سرسخت ظاهر شاه) نــیــز قرار دارد، در رسانه های گروهی بین المللی سرو صــدای زیادی بالا كـــرد .اكنون آقـای خلیل زادباید در یافته باشـــد كه نازدادن كس یا كسانی كه به بلوغ سـیاسی نرسده باشند، چقـــدر میتوا ند مسله ساز باشد.

بقول اسوشیتدپرس « خلیلزاد درگذشته مشاور «یونوكال» بود وطـــرح خطرناك و پر از مـــا جراجویی را برای كشیدن شاه نل نفت و گاز از تركمنستان باگذر از افغانستان و پاكـــستان ورسیدن به بحرهندریخت .او برای پیاده ساختن این برنامه نقش میانجی را میان شركت نفــت یونوكـال و مــقـام های بلند پایه‌طالــبان بازی نمود. او بصورت روشن حكــومت امریكا را تشویق نمود باطالبان را بطــه نزدیكی بر قرار نماید. اوچـهـــار سال پیش‌طی مقاله یـی در واشنگتن پست نوشت: «طالبان به مانندایران، با امریكا ضدیت ندارند.» (همان جا).

یكـــی ازدبــیران نشــریه «وقایع» چـــاپ سانفرانسیسكو، در مورد دست پنهانی «نفت» روز۲۶ سپتمبر ۲۰۰۱ نوشت: «نفت، دســـت نیرومندی در نبرد علیه دهشت افگنی است. نقشه وارد كـــردن ضربه برپرورشــگاه های دهشت افگنان در شرق میانه، وآسیای مركـزی، در چارچـوب دست یابی به كان های نفـــت وگاز دردنیابرا ي سده بیــست ویك ریـــخته است. به نظر بسیاري نبرد با دهشت افگنی به نفع شركت های نفتي « شوران، ایكـــس سون، وآرام كوی » امـــریكا «تـــوتا، فینا وایلف» فرانسه، «بریتش پترولییم » برتانیا، «رویـال دچ وشل» هالند ودیگر ودیگر.. . كه میتوانند در این را ستا میلیاردها دالر سر مایه گذاری نمایندمیبا شد» (همانجا).

این تذكرما را به یادسخنان دانشمند افــغـــان داكتر اكرم عثمان می اندازدكه شش سال پیش در ۱۹۹۶ ضمن مقاله ای در هفته نامه امـــید نگا شته بود . «حالاهر ابجد خوانی میداند كه نه ظهورطالبان نه ظاهر شاه، نه چهره احتمالی دیگری كه بعد ظا هرخوا هد شدو نه استقرار یك حكــومت متمركز در افغانستان هیچكدام هدف استراتیژیك آیالات متحده نیستند، اینها ظواهر قضیه و مقدمات اجرای یك بازی بزرگ هستنــــد، بازی ایكه سرانجام مولود كشف و درك دو باره اهمیت ژو پولیتیك افــغــانستان است و غرب بار دیــگــر دریـــافــتــه است كه كوتـــاهترین راه های رسیدن به چا ه های نفــت آسیای میانه از افغانستان میگذردو در رقابت با جمـهــوری اسلامی ایران، تحكیم و استقرار یك دولـــت با ثبات سنی و آراسته با ظـــواهر حاكمیت شرعی در افغانستان ضـــرورت مبرم دارد . وچـنــیـن توجـیـهی كاملا با هدفـهای استراتیژیك بر تانیاكبیر و روس تزاری در قـرن نزدهم مطا بقت دارد كه می پنداشتند كــو تاه ترین راه های فتح هندازافغانستان میگذرد. » (ر ك: هفته نامه امید، شماره ۱۷۳).

بعد از ختم دوران جنگ سرد وبا رویكـار آمدن طالبان در صحنه سیاسي افغانستان، منـطقه بصو رت بي سابقه يي دو قطـــبی شد، چنانكه عربســتـان و پاكستان ازطالبان وكـشــورهای آسیای میانه و روسیه و هند و تركیه از ایتلاف شمال حمایت میكردند تا مانع پیشروی‌طالبان گـــردند .این رقابت ها بخــصــوص پــس از موفقیتهاي طالبان در ۱۹۹۸ وكنترول شان بر ۹۰ در صد از خاك كشورتا آنجا تشدید یافت كه ایران با محكوم كردن پاكستان‌بخاطر كمك و حما یتش ازطالبان ، دست به مانورهاي نظا مي در مرز های افغانستان زد ورژیم‌طالبان را به جنگ تهدید نمـــود. ولی هدف اصلی این جبهه گیریها و رقا بت ها در منطقه، تلاش بود بخاطر بدست آوردن آخرین ذخایر عظیم انرژی دســـت نخورده جهان در كشـــورهای تـــازه به استقلال رسیده آسیاي میانه.

تحـلیلــگران بدی باوراند كه«آسیـــای مركزی ممكن است خاور میانه بعدی باشد . فقط یك كشور یعنی تركمنستان ۲۱ هزار میلیارد متــر مكعب گاز دارد، كه سومین ذخیره بزرگ گـاز درجــهان است .همسـا یه تركمـنستان یعنی ازبكستان نیز دارای مقادیرمشابهی گاز است. ذخایر نفت قزاقستان وآذر بایجان آن قدر است كه « افسانه های صنعت» نامیده شــده اند و بنا بر همین مساله بود كه یونو كال خـــودرا در همان مو ضعی قرار داد كه «سیا » طـــی دوران جــنــگ علـیه روسها داشت » (یلـــیام میلي، افــــغــانستان، طالبــانو سیاستهاي جهاني، ص۱۴۹) احمد رشید ژور نالست معـــروف و صـــاحب نظر پاكستانی، در این آواخـــر (سال ۲۰۰۰ میلا دی)كتابی نوشته بنام.طالــبان، نفـــت وبازی بزرگ نو در آســیای میـانه» كه

باقي درصفحه ۱۰

قحط سا لي ....

میكنن تا مرد مه بخندانن، اما كا بلي ها از كــه تا مه همه گي گر یه مكنن، بیخي سیاه پوش اســتند و مثل كهربا یا گل چرا غ! پریده رنگ ما لوم میــــــشن. یكځ تاج طلایي وجوا هر نشا ن بر سر پا چا بل میز نه ویكځ پیر مرد نورا ني، خوده به مه نزدیكځ میــــكنه و آهسته میگه:

حیدر جان! نمي بیني كه قیا مــــــت صغرا رسیده، كسي ره كه بر خر مصري پیشا پیش لشكر یا جوج وما جوج میبیني دجال است -- مضحكه آخر زمان! برو به مر دم بگو كه تا دیر نشده به جنگ یا جـــوج و ماجوج كه بلا يي آسما نیست، بر آیند وكـــــر ني، بزودي نا موس شان بر با د میره وتمام كوچه ها ره حرا مي هاح كیس حنا یي وچشم آ بي پر مكنه!

دهن عارف باز میماند و سر اپاچرت و سودامیشود . در پنجا سال عمرش هر گزچنا ن خواب تر سنا كي نه شنیده و نه د یده بود، به حیدر میگو ید : حق به جانب استي پهلوان، به راستي كه خدا خیر كنه!

سپــس انگشت به دندان میگز د و بي معطلي چند نان گرم خیرا ت میكند.

اتفا قا همز مان با این خــوا ب پریشا ن، شا شجا ع، امیر فرا ري وعقده به دل، به قصد با ز یا فت تخت وتاج بر با د رفته اش، با انگریز ها ي نیمقا ره و متحد قدر تمند شان « رنجیت سنگ » از این قرار پیمان میبند د : « شما پا د شا هي را به من بر گر دانید و من « پنجا ب » و « پیشا ور» و « پشین » را صدقه سر تان میكنم !

انگریز هم كه سو داي بلع كا مــل هند وستا ن را در سر میپر ورا ند و افغا نها ي بي تر س و ما جرا جو را خا ر بغل! میپند اشت، با استفا ده از فرصت،درا وج گر ماي یكځ روز تا بستا ني سا ل ۱۲۵۵ هـــجر ي قمري آن آبفروش و خاكفر وش بي تلخه وبي جو هر را عین به عین همانگو نه كه حیدر خوابش را دیــده بود، از همان راه « در وازه لا هور ي» وا رد كــا بل و بر صندوق سینه مر د م مینیشا ند.

دیگر كا م از فر نگي ونام از شا شجا ع مـــیبا شد، به ذودي در وازه تمام طر بخا نه ها خانقا ها، هر كاره ها ود كانها از جمله كله پزي « عا رف ستنگ » تخته بند میشود مكنا تن، سر گله یا جوج وما جوج، چشمها را میل چوب میكشد وزبانها را مهر وموم میكند، اما كجا ! این اول كار بود. فر نگي از خلق و خوي ریشه دار وخا ص كا بلي میترسید-- از حو صله سهمگین وزهر خند معني دار شان كه از مزاح مـــزاح به كله زاغ منتهي میشد ! ومر مـــر آتش فتیله را به انبـــار با روت میر سا ند و زمین و زمان را به هوا میكرد. از این سبب هر هفته و ماه به بها نه هاي كو چكځ، چند كا كه كا بلي را یا به دهن تو پ میبست یا زیر دیـــوار میكر د و دست اندازي به نا م و نا موس مـــــردم را تشد ید مینمود . آخر امر، كا ر به جا يي میرسد كـــه چند مو سفیدكا بلي به نیا بت ازغا زي ها پت وپنها ن خود را به شا ه شجا ع میر سا نند وشكوه مـــیبر ند كه :اگه نجنبیم خون نوزادها ماعنقریب مر دار میشه وكوچه ها ره حرا م كره هاي انگریز پر میكنن !!

شاه شجا ع به گر یه مي افتد وآن قدر اشكځ میر یزد كه از ریش بلند ش شیا ر میكـــشد. پس از آن رنگ پریده و سر افگند جوا ب میدهد : من دیگر پا د شاه نیستم، قیا م را قوام د هید!

چند پگاه پس، در پایا ن قیا م، وقتي كه چشم « كا كه لنگر زمین» به « آسما یي » مي افتد، میبیند كه مثل شاخ شمشاد ، را ست و بي عیب ایستا ده اســـت و به عا رف كله پز میگو ید : ننگه به جاي كدیم، برو كله پزیته وا كو!

پا یا ن

آیا نبرد علیه دهشت افگنی ....

سخت پر مایه ومستند است ودرر سانه های بین المللی انعکاس وسیعی داشت. نویسنده دراین کتاب بر اهمیت ذخایر نفت وگاز و رقابت شدید میان شرکت های بزرگ نفتی جهان بخاطرکسب امتیاز انتقال آن از آسیایی میانه به اروپا و امریکا، همه جانبه بحث کرده است. بقول او منابع زیر زمینی کسپین، آخرین منطقه نفت خیز دست نخورده در جهان است که با زشدن راه بدانجا وامکان دست یابی به این ذخایر عظیم، هیجان کمپا نیهای بزرگ را بر انگیخته است. شرکتهای نفت غربي درآغاز (۱۹۹۱-۱۹۹۲) متوجه سایبریای غربی شدند و بعد در سالهای ۱۹۹۳-۱۹۹۴ توجه خودرا به قزاقستان، ودر سالهای به ۱۹۹۵-۱۹۹۷ به آذربایجان بالاخره در سالهای ۱۹۹۷-۹۹ به ترکمنستان مبذول داشتند. دربین سالهای ۱۹۹۴-۱۹۹۸، بیست و چهار شرکت بزرگ نفتي از ۱۳ کشور قراردادهایي رادر منطقه کسپین امضاء کردند. قزاقستان باتخمین ذخایر۸۵ بیلیون بیلر برسد. منابع ترکمنستان ۳۲ بلیون بیلرتخمین گردیده، (در حالیکه ذخایر نفتیی امریکا ۲۲ بلیون بیرل و بحیره شمال ۱۷ بلیون است.) مقدار گا زتصفیه شده منطقه کسپین به ۲۳۶ تا ۲۳۷ تریلیون فوت مکعب تخمین میشود. حالا نکه امریکا دارای ۳۰۰ تریلیون فوت مکعب گاز است. ترکمنستان باداشتن ۱۵۹ تریلیون فوت مکعب گازخود، یا زدهمین کشور گا زدارجهان است. اندازه گاز ازبکستان ۱۱۰ تریلیون و از قزاقستان ۸۸ تریلیون فوت مکعب تخمین گردیده، درحالیکه گاز ازبکستان وآذربایجان هرکدام ۳۵ تریلیون فوت مکعب پیشبینی شده است..... تلاش برای دستیابی منابع وسیع نفت وتلاش قدرت های بزرگ بخا طرنفوذ بر منطقه کسپین، سالهای دهه دوم قرن بیستم شرق میانه را به یاد میدهد، ولی رقا بت های شدید و مغلق امروزی منطقه کسپین، منطقه را باطلاقی تبدیل نموده است که هر بازیگر برای کسب منافع بیشتر،دران دست وپامیزند. قدرتهای بزرگ مانند روسیه، چین، وامریکا، همسایه گان مثل: ایران، پاکستان، افغانستان وترکیه، خود جمهو ریت های آسیای میانه، از همه قدرت مند تر، شرکتهای بزرگ نفتی با هم در رقابت اند. (احمد رشید، طالبان...ص ۲۱۱-۲۱۲).

بقول احمدرشید، ریس جمهورترکمنستان نیازوف شرکتهای غربی را تشو یق نمود تا در اعمار لوله های انتقال گاز اقدام کنند تا ترکمنستان از احتیاج به شبکه پایپ لاین گاز روسیه، نجات یابد.دراپریل ۱۹۹۲ ترکمنستان، ترکیه وایران موافقت کردند پایپ لاین را از ترکمنستان از طریق ایران و ترکیه به اروپا به مصرف دونیم میلیارد دالرسر دست گیرند. با داخل شدن امریکا در ماجرا، اعمار پایپ لاین آغاز نیافت. با لا خره در سال ۱۹۹۴ شرکت نفتي ارجنتا ینی مو سوم به« بریداس» امتیاز اعمار خط لوله گاز و نفت رااز ترکمنستان از طریق افغانستان به پا کستان وهندوستان حاصل کرد.

در سال ۱۹۹۵ شرکت نفتي امریکایي یونو کال به کمك واشنگتن اعمار لوله هاي گاز را پیشنهاد نمود. رقا بت و مناقشه بین این دو شرکت نفتي بریداس ویونو کال براي انحصار امتیازاعمار لوله هاي گاز میان این دو شرکت بزرگ، اولین نبرد «بازي بزرگ نو» در افغانستان است. با آنکه در این نبرد یونو کال برنده شد،اماتداوم جنگ داخلي در افغانستان که(همسایگان آنرا دا من میزدند) سبب گردید تا پس از حمله مو شکي امریکا بر لا نه هاي تروریستي اسامه بن لادن در خوست در ۱۹۹۸، یونو کال پر ونده اعمارلوله هاي گا ز ازطریق افغانستان را ببندد. (همان، ص۲۲۶) احمدرشید ازاحتیا ج شدید به انرژي یاد آورشده مینو یسد: « مقدار گاز تثبیت شده پاکستان،۲۲ تریلیون مکعب فت است. مقدارمصرف سالا نه صفرعشار هفت(۰،۷) است. با از دیاد سریع تقا ضا مقدار(۰،۷) تریلیون مکعب فت دیگر سالانه مصرف میشود،بادر نظر داشت افزوني مصرف، پاکستان تا سال ۲۰۱۰، سالانه صفر عشاریه هشت تریلیون مکعب فت گازکمبود میباشد که باید تدارك نماید. پاکستان براي دستیابي به نفت اشد ضرورت دارد .در سال۹۶ به ارزش دو ملیارد دالر نفت واردنمود که ۲۰ در صدتمام واردات پاکستان را تشکیل میدا د. خطوط پیشنهادي انتقال نفت و گاز یونوکال، نه تنها نفت ضرورت پاکستان را تهیه میکند، بلکه پاکستان را به مرکز صادرات نفت اسیا تبدیل مینما ید.» (ص ۲۸۵) بهمین دلیل پاکستان گروه طالبان را بعداز مجا هدین سرو سامان داد و به افغانستان صادر نمود تا زمینه انتقال گاز و نفت آسیاي میانه را ازطریق افغانستان هر چه زودتر آماده کنند.

باید توجه داشت که روسیه از عهد پطرکبیر به اینطرف براي ایران یك همسا یه نیك و خیر خواه نبوده است و هر چند گا هي یك بار بخش هاي از ایران وکشورهاي آسیاي میانه را غصب کرده و مناسبات همسایگي را فداي امیال استعما ري خود ساخته است.

افغانستان نیز از روسیه دل پر خون دارد که پس از تسخیر سر زمین هاي آسیاي مرکزي درنیمه دوم قرن هژدهم، به پیش روي وتجاوز خود بر خاك افغانستان ادامه داد ودر سال ۱۸۸۴ پنجده را از افغانستان غصب نمود و اگر پاي انگلیس بخاطر جلوگیري از خطرات روسها به هند نبود، شا ید تا هندوکش پیش مي آمدند. ولي از و حرص رسیدن روسیه به آبهاي گرم هندتاربع چهارم قرن بیستم فراکش نکردوسر انجام بر افغانستان دست تجاوز دراز نمود تاخود رابه بحرهند برساند، امابا مشت دندان شکن ملت غیور افغان رو برو شد وپس از ده سال تباهي و ویرا نگري در کشور ما بالاخره نا کام از افغانستان بیرون را نده شد.

اینك امروزروسها بار دیگر زیر نام « مفاد صلح» مذاکراتي را با نمایندگان وزارت معدن و صنایع افغانستان روي تجارت چند میلیاردي به بهانه استخرا ج نفت و گاز افغانستان بطورسري پیش میبرد. وبا اعزام گروهي ازکار شناسان زمین شناسي، میخواهند آخین قطرات با قیما نده گاز افغانستان را بیلعند. برطبق مطالعات زمین شناسي روسها که در سالهاي قبل در افغانسان صورت گرفته، درمناطق شمال و شمال مغرب افغانستان که با ترکمنستان هم مرز اند، ۱۸ ساحه غني از نفت و گاز تشخیص شده است. ارزش مخا زن نفت و گاز افغانستان به ۲۲ میلیارد دالر بالغ میگردد. دردورا تجا وز شوروي بر افغانستان، ۹۰ در صد گاز سا حات شمال افغانستان به انبار هاي گاز شوروي سابق انتقال دا ده شده است. این رقم در سال ۱۹۸۴ به ۳ میلیارد متر مکعب گاز با لا رفته بود. کار شناسان شرکت هاي نفت وگاز روسي (Roseft) و (Itera) انتظار دارند تا هزینه استخراج نفت وگازافغانستان را موسسات بین المللي مربوط به ملل متحد تمویل کنند. بدین گونه روسها میخوا هند بار دیگر در افغانستان حضور داشته باشد منتها نه بگو نه نظامي، بلکه در سیماي یك استخراج کننده نفت و گاز. (دیده شود: مجله صلح و افغانستان امروز، شماره ۶، ص ۱۰۸).

بازمقایسه و مقا رنه نظریات تحلیلگران میتوان استنباط نمود که نبردبا دهشت افگنان القاعده وطالبان و دیگر بنیادگرایانیکه درکمین نشسته اندو پاك سازي آنان از کشور ما باز منطقه یك بعد« بازي بزرگ نو» است واین امرتا رسیدن به بعد دیگرش یعني فراهم آمدن شرایطي که لو له هاي گاز و نفت آسیاي میانه رااز طریق افغانستان به پاکستان مصوون برساند، حضور نیروهاي امریکا را در کشور ما براي تا مین امنیت وتحکیم ثبات سیاسي پا یدار تا دراز مدت ضروري میسازد. بدون تر دید پروژه اعمار و تمدید لوله هاي گاز ونفت از افغانستان براي کشور ما که جنگ ۲۳ ساله همه دار ونه دار اورا از وي ربود، بسیار مفید خوا هد بود وعلا وه بر مبالغي که از ناحیه ترانزیت گاز ونفت نصیب کشور میگردد هزاران کار گر افغاني در این پروژه جذب و صاحب یك لب نان پاك از آبله کف دست خویش خوا هند شد. افزون برین افغانستان نیز گاز مورد نیازخود را ازان تدارك خواهدنمو ودو در صورت استخراج گاز از خود افغانستان، امکان صدور آن از طریق همین لوله گاز میسر خواهد شد.

پس از سرنگو ني رژیم طالبان، سومین نشست هیا تهاي بلند پایه افغانستان و پا کستان و ترکمنستان براي کشیدن خط لوله گاز بطول ۱۵۰۰ کیلو متر ازطریق افغانستان تا بندر کراچي در ۱۶ ماه سپتمبر ۲۰۰۲ در کابل صورت گرفت و بانك انکشاف آسیا یي هزینه مطا لعات و سروي پروژه را بدوش گرفت و حاضرشد مبلغ ۱۵۰ میلیون دالر براي این امر در اختیار گر دانگان این پروژه بگذارد. آغاز کار این پروژه حتما شرکت نفتي امریکا یي یونوکال راتشویق خواهدنمود تابه ساختمان خط لوله نفت از ترکمنستان ازطریق از افغانستان به پا کستان اقدام کند.«یونو کال سه روز پس از حادثه ۱۱ سپتا مبر اعلام نمود که تعلیق پروژه انتقال گاز و نفت از افغانستان همچنان ادامه خواهد یافت وآن شرکت دیگربا طلبان مذاکره نخوا هد کرد.» (آینده، فبروري ۲۰۰۲، شماره ۱۰-۱۱).

(پایان)

سوئد، ۲۶ سپتمبر ۲۰۰۲

Nawey Hilla

Afghanskt Akademiskt Kultur Centrum

Nawey Hilla Nr. 3 November & Desember 2002

Vad är mänskliga rättigheter?

Mänskliga rättigheter är regler där det står vilka rättigheter människor har.
Rättigheterna är individuella.
Det betyder att reglerna gäller för varje människa.
Det är staten som ska skydda människor och se till att de får sina rättigheter.
Regeringen har det största ansvaret.
Men myndigheter och kommuner har också ansvar.

Det finns olika sorters rättigheter. Men alla rättigheter är viktiga. En del rättigheter är politiska och medborgerliga.
Människor ska ha rätt att säga vad de tycker, tro på vilken Gud de vill och vara med i föreningar.
Andra rättigheter är ekonomiska , sociala och kulturella. Människor ska ha rätt till ett arbete och att äta sig mätta.
Människor som inte kan arbeta ska få hjälp av samhället. Alla ska få sjukvård och lära sig att läsa och skriva.

FNs regler om mänskliga rättigheter

Efter andra världskriget började länderna samarbeta i Förenta nationerna , FN.
I FNs allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna talar länderna i FN om hur de tycker att de ska vara i världen för att människor ska kunna leva i fred och frihet.

Det här är vad den allmänna förklaringen bland annat handlar om:
Alla människor är lika mycket värda.
Mänskliga rättigheter gäller för alla människor.
Alla människor har rätt att leva och att vara medborgare i ett land.
Länderna ska skydda människor så att de kan känna sig säkra.
Ländernas lagar och domstolar ska behandla alla människor lika.
Människor ska kunna resa i sina länder och till andra länder.
Länderna ska ta emot flyktingar som saknar skydd i sina egna länder.
Människor ska själva få bestämma över sina liv.
De ska få gifta sig, tycka vad de vill och tro på vilken Gud de vill.

Uttag ur UD info, av Watanwall M. H

Katarina Mazetti
Sluta skjuta på Yussuf, släpp Maria genom avspärrningen och ge åsnan en hötapp!

Tänk på Betlehem i juletid!

Kanske är det dags att sluta resa till Auschwitz med svenska skolungdomar för att lära dem om vad rasism och etnisk rensning kan få för följder.
Kanske ska vi bjuda dem på en julresa till Betlehem i stället, för att ta en titt på vad Auschwitzoffrens barnbarn i sin tur tar sej till när de ägnar sig åt etnisk rensning!
Titta på hur de israeliska soldaterna, när de tröttnat på att skjuta prick på födelsekyrkan, omsorgsfullt massakrerade ett palestinskt kulturcentrum och kletade avföring i resterna av arkiven. Se här de kvinnliga soldaternas bidrag, begagnade dambindor! Fotosafari till sönderskjutna flyktingläger! Slutningen en guidad tur till taggtrådsavspärrningar Västbanken runt!
En sådan kunskapsresa skulle kunna ge ungdomarna lite fylligare underlag för funderingar över vem som egentligen är Förövare och vem som är Offer. Förövare är vi allihopa, du med och jag med, om omständigheterna lurar oss till det, och offer kan vi också bli allihop.
Medan en resa enbart till Auschwitz möjligen skulle ge intrycket av att eftersom judarna där slaktades med sådan hjärtskärande effektivitet har deras ättlingar rätt att bruka våld efter behag, sextio år senare. Offert blir automatiskt till hjälte – eller?
Nå, handlade det bara om det skulle både bögar och zigenare vara hjältar idag. De blev också bestialiskt slaktade i lägren. Vad skulle hända om en grupp zigenare slog sej samman och beväpnade sej och krävde till exempel Dalarna som kompensation för de frukantsvärda handlingar de utsattes för under kriget? >> Välkomna hit zigenska bröder från hela världen, det var här runt Siljan våra indoeuropeiska förfäder bodde för tvåtusen år sedan, dalmasarna kan hålla sej i inhägnaden i Rättvik!>> Nej, det var för all del inte dalmasarna som mördade zigenare under kriget, men å andra sidan var det ju inte palestinier som slaktade judar i koncentrationslägren heller.
(Nu hör jag hur faxar och mejl surrar igång och det dunsar ilsket i brevlådan. Som journalist kan man säga det mesta om muslimskt kvinnoförtryck och hedersmordskulturen utan att nån bråkar om det – men försök att säga någonting kritiskt mot judiska överträdelser och man råkar in i en hel bisvärm av lobbygrupper, en gratisprenumeration på Sionistiskt nyhetsbrev kommer som ett skott på posten och Per Ahlmark tuggar fradga i DN.

Se nästa sidan...

Tänk på Betlehem ....

Detta kan flera journalister intyga och det är närmast genant att upptäcka, för man vill ju absolut inte förblandas med dem som fått för sej att allting styrs av en judisk världskonspiration.)
Men poängen som det gäller att hamra hem hos skolkidsen är att det FINNS inga onda och goda folkslag i sig, bara onda och goda handlingar, och till och med till sådana finns alltid en sorts förklaring. Piloten som aldrig sett när bomberna landar, men omsorgsfullt hjärntvättats med presidentfloskler till kamp mot Skurkstater.
Den fattige och hunsade pojkstackaren som plötsligt får egen AK – 47:a och en helflaska Sliwovitz och kallas hjälte.
Det finns till och med förklaringar till att Folkpartiet gjorde ett succéval, efter att några år bara låta tala om sej i samband med Lars Lejonborgs rakade pung. De *måste* ha blivit tillflyktsparti för alla Sveriges rasister. Sådana kan inte rösta till vänster, där det finns uttalat motstånd mot rasism. Inte heller kan de rösta på c och kd son hukar sig i frågan. De kunde inte ens rösta på moderaterna, för till och med de mest reaktionära ser gärna ett inflöde av billig arbetskraft som konkurrerar med den inhemska. Så det fick bli folkpartiets finurligt formulerade krav p språkkunskaper, >> för invandrarnas eget bästa<<.
Men visst finns det genetiskt betingade rasskillnader, huvudsakligen knutna till utseendet. Därför håller man nu i världens laboratorier att knåpa ihop biologiska stridmedel som kan slå ut alla med just den uppsättning gener som vi för tillfället ogillar. Redan detta är ett utmärkt skäl att verka för så omfattande rasblandning som möjligt på ett globalt plan. För då kommer de inte åt någon av oss! (Ölstinkande enfald som den danska apartheidlagstiftningen är till för att övervinnas.)
Tänk på Betlehem i juletid. Städa ut skiten, sluta skjuta på Yussuf, släpp Maria genom avspärrningen och ge åsnan en hötapp!

Uttag ur Ordfront Magasin av Watanwall M.H

Dikten av den afghanske 1600-talspoeten Kushhal Khan Khatak.

En stund av lycka

Rosor, vin, en vän att älska!
Jag kan inte tänka mig våren utan vin,
Jag avskyr avhållsamhet.
Bägaren, min saqi, fyll!
Lyssna till lutan och flöjten.
Hör! Vad säger musik oss?
Tid som gått kommer aldrig åter.
Lyckans stunder för alltid borta.
Kalla de åter– du kallar förgäves.
Livet, vårt dödliga liv, har sin sötma,
men dess sötma är som dess flöde:
räkna inte med den, de förgår.
Stannar kanske tiden om du ber den?
Flyr den kanske undan dina eder?
Tiden dödar dem som älskar.
Den är hejdlös, den är hjärtlös.

Medborgerliga och politiska rättigheter

Den grupp av mänskliga rättigheter som kallas medborgerliga och politiska innefattar ett skydd mot ingrepp av olika slag från statsmakternas sida samt skydd mot maktmissbruk eller godtycke vid myndighetsutövning. De kan härledas till de olika rättighetsförklaringar som under 1600-talet antogs i England och under 1700-talet i Nordamerika i samband med frigörelsen från England och i Frankrike under franska revolutionen.
Bland annat baserad på dessa rättigheter antog FN år 1948 den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. De rättigheter som återfinns i förklaringen har vidareutvecklats i juridiskt bindande konvention som Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) från 1950, FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter från 1966, FN:s konvention mot tortyr från 1984 och Europarådets konvention till förhindrande av tortyr från 1987.

Både FN:s konvention och Europakonventionen innehåller en skyldighet för staterna att tillförsäkra var och en under deras jurisdiktion de fri- och rättigheter som är inskrivna i konventionerna. Konventionerna skyddar alltså inte bara en stats medborgare utan även utlänningar.

De skyddade fri- och rättigheterna innefattar bland annat:

- Rätt till livet
- Förbud mot tortyr
- Förbud mot slaveri och tvångsarbete
- Rätt till frihet och säkerhet
- Rätt till en rättvis rättegång och effektivt rättsmedel
- Förbud mot retroaktiv lagstiftning
- Skydd för privat- och familjeliv och barn; rätt att ingå äktenskap; rätt till likställdhet mellan makar
- Tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet
- Yttrandefrihet
- Förenings- och församlingsfrihet
- Skydd för egendom
- Rätt till undervisning
- Rätt till fria val
- Förbud mot diskriminering

Uttag ur UD info av Watanwall. M.H